PSİKOLEKTİF+
SAYI 15 - HAZİRAN 2022
Her 3 ayda bir yayınlanır.

SABAHATTİN ALİ

PSİKOLEKTİF+

İÇİNDEKİLER

GENEL YAYIN YÖNETMENİNDEN 4

film incelemeleri

SUSUZ YAZ
MİNE TEKİN 6

BERGEN
TUĞÇE ERDEM 9

THE LAST DUEL
FEYZA KILINÇ TAYFUN 12

DR. STRANGELOVE
AHMET YAŞAR 15

FATHERHOOD
FATMA BATIK ŞİMŞEK 18

THE WORST PERSON IN THE WORLD
ÖZLEM TEKİN 21

kitap incelemeleri

25
İÇİMİZDEKİ ŞEYTAN
SEREN TUĞÇE AY

28
KADINLAR ÜLKESİ
GİZEM ATAŞ

30
SPİNOZA PROBLEMİ
ELİF GÖK

tiyatro incelemeleri

34
5. FRANK
AYŞE DOĞAN

37
KÜRK MANTOLU MADONNA
MÜCAHİT AKKAYA

40
KAYNAKÇA

Genel Yayın Yönetmeninden

MÜCAHİT AKKAYA

Psikolektif + Genel Yayın Yönetmeni / Psikolojik Danışman

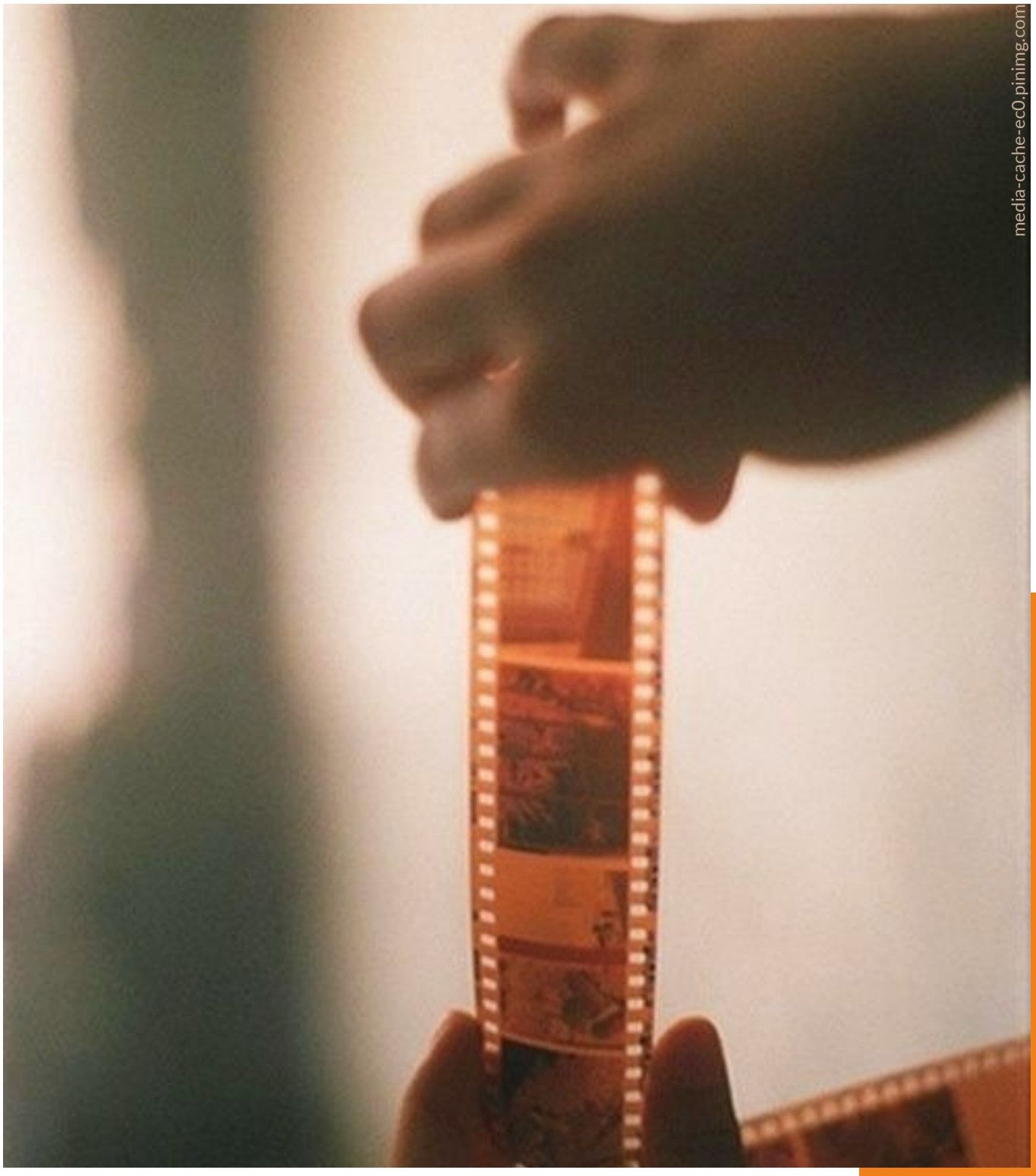
Sinema, Edebiyat ve Tiyatro'yu; Ruh sağlığı ve eğitim alanıyla buluşturan, Psikolektif + derginin 15. Sayısında 6 film, 3 kitap ve 2 tiyatro incelemesi yer almaktadır. Yaz mevsimini karşıladığımız bugünlerde sizlerle buluşan dergimizin kapağında edebiyatımızın güçlü kalemlerinden Sabahattin Ali yer almaktadır.

Derginin bu sayısında Sabahattin Ali'ye ait iki eserin incelemesi bulunmaktadır. Psikolojik Danışman Seren Tuğçe Ay, İçimizdeki Şeytan adlı kitabı incelerken, Psikolojik Danışman Mücahit Akkaya ise Kürk Mantolu Madonna adlı kitaptan tiyatroya uyarlanan oyunu incelemiştir. İki eseri ile dergimizde yapılan incelemeler arasında ön plana çıkan Sabahattin Ali, 1907 yılında bugün Bulgaristan'a bağlı olan Eğridere kasabasında doğmuştur. Toplumcu gerçekçi çizgide yazdığı eserlerle geniş bir okuyucu kitlesini ulaşan yazar, eserlerinde yaptığı psikolojik tahliller ve sorgulamalarla da ruh sağlığı alanına çok sayıda malzeme sunmaktadır.

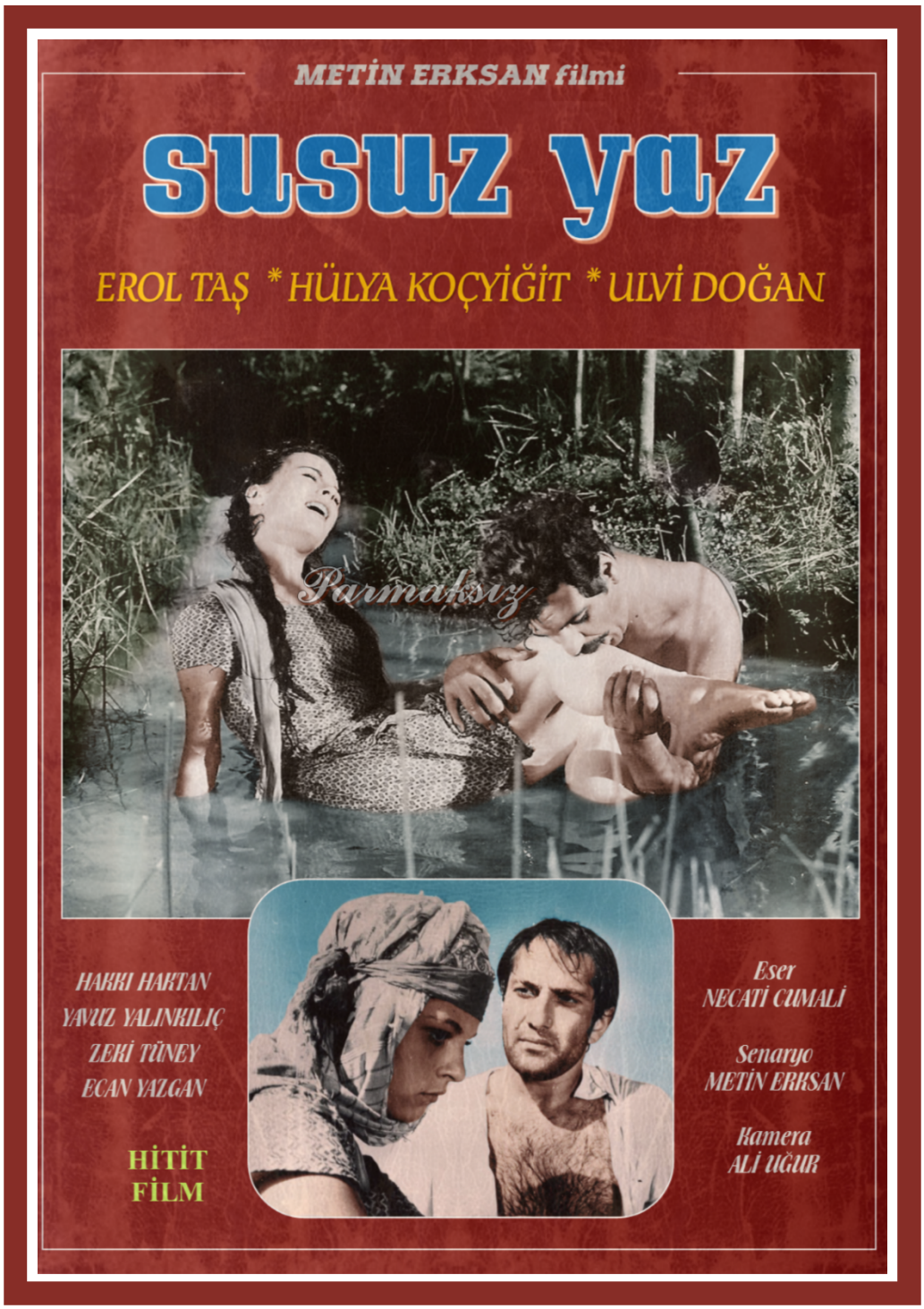
Henüz 41 yaşındayken, faili meçhul bir şekilde öldürülen, ölümünün ardındaki sır perdesinin aydınlatılmadığı yazar, geride edebiyatımıza 3 roman, 5 öykü, 3 şiir ve 1 oyun bırakmıştır. Kitap ekibimize yazar olarak katkı sağlayan Psikolog İlkyaz Çağgül Armağan ve Psikolojik Danışman İlknur Ecem Baykut'a emekleri için teşekkür ederiz. Şimdi lafı daha fazla uzatmadan sizleri kapağında Sabahattin Ali'nin yer aldığı, Psikolektif + dergisinin 15. Sayısıyla baş başa bırakıyorum.

film ekibi yöneticisi: Özlem Tekin **kitap ekibi yöneticisi:** Seren Tuğçe Ay

dergi tasarım: Kadriye Ulus- Burak Gencer

FİLM İNCELEMELERİ

MİNE TEKİN
Psikolojik Danışman

SUSUZ YAZ

Vizyon tarihi: 16 Aralık 1963
Tür: Dram
Yapım: Türkiye
Süre: 90 dakika
Imdb Puanı: 7.9
Oyuncular: Erol Taş, Hülya Koçyiğit, Ulvi Doğan
Yönetmen: Metin Erksan

Necati Cumalı'nın aynı adlı romanından beyaz perdeye uyarlanan film, usta yönetmen Metin Erksan'ın mülkiyet üzerindeki üçlemesinin ikinci basamağını oluşturmaktadır. Film, Berlin Film Festivali'nde "Altın Ayı" ödülünü birinci olarak almaya hak kazanmıştır. Filmde, köy yaşamında var olan erkeğin akan suya, toprağa ve kadına sahip olma arzusu mülkiyet değeri üzerinden anlatılmıştır. Başroldeki Osman, kardeşi Hasan'la ve Hasan'ın eşi Bahar ile birlikte İzmir'in Urla kazasına bağlı Bademler köyünde yaşamaktadır. Geçimini toprakla sağlayan bu iki kardeşten Osman hırslı, açgözlü ve cevval bir karakter iken; Hasan uyumlu, ılımlı, hak hukuk gözeten bir karakter olarak film boyunca karşımıza çıkmaktadır.

! "Yazı spoiler içermektedir."

Film, Osman'ın eşeğiyle su kıyısına gelip yüzünü yıkaması ve kardeşi Hasan'a köyün suyuna sahip olacaklarını, başkalarına suyu salmayacaklarını söylemesiyle başlamıştır. Hasan ise komşuların buna razı olmayacağını, akan suyun herkesin hakkı olduğunu söyleyerek abisine karşı çıkmıştır. Hasan'ın toprak işleri çoğalmadan Bahar'ı kaçırıp evlenmesiyle eve bir kadın gelmiş, hem tarlada hem de evde çeki düzen sağlanmıştır. Osman'ın yengesi Bahar'a göz dikmesi ve ona sahip olma arzusu, akan suya sahip olma arzusuyla benzer süreçlerde ilerlemektedir. Film, bu yönüyle Habil ile Kabil arasındaki geçmişten günümüze süregelen kavgayı da seyirciye sunmaktadır. Bu karakterler arasında analoji kurulduğunda Hasan iyiliğin temsilcisi olarak Habil'i, Osman ise kötülüğün temsilcisi olarak Kabil'i canlandırmaktadır. Analitik Psikoloji'nin temsilcisi olan Jung'un tanımladığı kolektif bilinçdışı kavramı; tüm bir türün kişisel deneyimlerini bir araya getirip organize eden, insan veya hayvan hafızasında kayıtlı ve yaşadığı kültüre dayalı her türlü imgeler, semboller, dil ve diğer tecrübelerdir. Habil ile Kabil karakteri, kolektif bilinçdışı ürünü olarak karşımıza çıkmakta ve Hasan ile Osman'da karşılık bulmaktadır. Yine Jung'un tanımladığı arketiplerden persona, kişinin bilinçlilik halidir ve dışarıdaki dünyaya gösterdikleridir.

Dış dünya ile ilişkilerinde uyum sağlayabilmek için Hasan iyi bir insan personası seçerken, Osman ise kötü bir insan personası seçmiştir ve gücü bu yolla elinde bulundurmuştur. Aynı zamanda Osman yengesi Bahar'ı eve bereket getiren, eli ekmek aş tutan kişi olarak görmektedir. Bu görüş de "ana, toprak" arketipleri ile uyuşmaktadır.

Osman köylülere suyu salmayınca köylülerle çatışmaya girmiş ve köylünün hak savunucusu rolündeki Sarı Veli'yi vurmuştur. Hapis yatmamak için kardeşi Hasan'ı suçu üstlenmesi için ikna etmiş ve Hasan da hapse girince Bahar'a sahip olma planları yapmıştır.

Psikanalitik Kuram'ın temsilcisi Freud, kişiliği yapısal model ile açıklamıştır. Bu model kişiliği id (altbenlik), ego (benlik), süperego (üstbenlik) olarak üçe ayırmaktadır.

İd, kişiliğin doğuştan gelen ilkel yönünü oluşturmaktadır. Gerçek dışı ve mantık dışı istek ve arzularla, bireyin içsel dürtülerinin her ne pahasına olursa olsun derhal doyurulmasını emretmektedir. Osman'ın kardeşi hapse girince Bahar'a sahip olmak istemesi ancak yaklaşamadığı için geceleri onu gizlice izleyip hayali imge oluşturarak "dilek doyumu" yaşadığı görülmektedir. İlerleyen dakikalarda ise Bahar'a tecavüz ederek kendi haz ilkesine göre hareket etmiş, libidosunu doyurmuştur. Osman'ın Bahar'a olan yaklaşımı köyle akan suya olan

yaklaşımıyla aynıdır, suya sahip olmaya çalışarak açlığını doyurmaya çalışmaktadır.
Ego; gerçekçi düşünme, akıl yürütme, problem çözme ve haz ertelemeyi içeren düşünce yapısına sahiptir. Köylülerin Osman'ı suyu kestiği için mahkemeye vermesi ve ardından avukat tutulması, hakimin vereceği kararın beklenmesi sorunun çözümüne dönük olduğu için egonun düşünce tarzına uygundur. Yine af geldiği için Hasan'ın hapisten çıkarken ona öğüt veren bilge arkadaşı, çözümün sadece Osman'ı yenmekte değil tüm Osman gibileri yenmekte olduğunu söyleyerek gerçekçi düşünmeye örnek oluşturmuştur.
Süperego, kişiliğin ahlaki yönünü temsil etmekte ve vicdan ilkesine göre çalışmaktadır. Hasan, süperegonun sesini dinleyerek abisinin suçunu kabul etmiş ve onun yerine hapis yatarak kendince küçüklüğünü bilmiş, vicdanını rahatlatmıştır. Böylece topraklarına ve karısına abisinin sahip çıkacağını, gözünün arkada kalmayacağını düşünmüştür.
Bireysel Psikoloji'nin temsilcisi Alfred Adler'in savunduğu dört temel yaşam stilinden baskın tipe sahip bireyler, diğerleri üzerinde baskı kurmak ve hükmetmek yoluyla üstünlük kurmaya çalışmaktadır. Yaşamdaki terk arayışları güçlü hissetmektir. Zorbalık göstermekte, suça meyilli davranışlar sergilemektedir. Bu özellikler çerçevesinde başrol karakter Osman, baskın tip stiline yerleştirilebilmektedir.
Af kararının ardından hapisten çıkan Hasan ise köye gelerek abisini öldürmüş ve köylüyü suya kavuşturduğu gibi kendisi de Bahar'a kavuşmuştur. Osman'ın cesedinin su kanalından yuvarlanması ve cesedin suyun üzerinde akıp gidişinin uzun uzun gösterilmesi ise seyircinin zihninde olay örgüsünü tamamlamıştır.

Filme ilişkin izlenimlerim
Film, Türkiye'nin kır yaşamında toprağın uysallığı ve suyun asiliği üzerinden kadın ve erkek ilişkisini toplumsal kalıp yargılarına göre işleyerek seyirciye sunmuştur. Çekildiği döneme göre birçok ilki barındıran sahneleri bünyesinde tutarak ülkemize uluslararası alanda ödül kazandırmıştır. Türk sineması tarihi açısından bir köşe taşı olması yönüyle herkesin izlemesi gerektiğini ve kendi içimizdeki Habil ve Kabil karakterlerini sorgulamamız gerektiğini düşünmekteyim. İzlemeniz dileğimle!

BERGEN

TUĞÇE ERDEM
Uzman Psikolojik Danışman

Vizyon Tarihi: 2022
Tür: Dram, Biyografik
Yapım: Türkiye
Süre: 2 saat 26 dakika
Imdb Puanı: 7.1
Oyuncular: Farah Zeynep Abdullah, Erdal Beşikçioğlu, Tilbe Saran
Yönetmen: Mehmet Binay, Caner Alper

Bergen filmi Türk Arabesk Müziği'nin kraliçesi Belgin Sarılmışer'in hikayesini anlatan biyografik bir film olarak izleyicinin karşısına geçmektedir. Mersin doğumlu Belgin anne ve babasının ayrılmasıyla birlikte Ankara'da yaşamına devam etmiş, konservatuar bölümünü birincilikle kazanmış ve en büyük hayali olan şarkı söylemek için yaşamının bir kısmını Adana ve İzmir'de geçirmiştir. Belgin'in Bergen, Bergen'in ise Acıların Kadını'na dönüşme serüveni travmatik yaşantılarıyla gözler önüne serilmektedir.

! "Yazı spoiler içermektedir."

Kalabalık bir ailenin en küçük çocuğu olan Belgin annesinin evi terk etme kararı ile karşı karşıya kalmaktadır. Kendisine hiçbir açıklama yapılmadan yaşadığı evden uzaklaştırılan Belgin anne ve babasının ayrılmasına anlam verememektedir. Evliliğin bitirilmesi olup biten bir olay değil süreçtir. Boşanma durumu söz konusu olduğunda dikkat edilmesi gereken bazı önemli noktalar vardır. Ayrılma kararında ailede bir çocuk varsa rutinler mümkün olduğunca korunmalı, süreç çocuğun yaş grubuna uygun bir şekilde anlatılmalı ve her iki ebeveynle de çocuk iletişim halinde olmalıdır. Ayrılma sürecinin doğru yönetilmemesi çocukta davranış problemlerinin görülmesine sebebiyet verebilmektedir. Belgin'in ayrılma sürecinde bilgilendirilmemesi, babası ile vedalaşamaması ve doğup büyüdüğü, arkadaşlarının olduğu çevreden isteği dışında uzaklaştırılması annesine yoğun bir öfke duymasına neden olmuştur.

Belgin'in babasının ahlak gelişim kuramına göre Geleneksel Dönem'in üçüncü evresi olan İyi Çocuk Olma Eğilimi/Kişiler arası Uyum evresinde takılı kaldığı gözlenmektedir. İçinde bulunduğu sosyal çevrenin dışına çıkmamak adına yıllardır arayıp sormadığı kızının toplumca kabul görmeyen bir mesleği gerçekleştirmesi sebebiyle tekrar ortaya çıkmış ve şarkı söylemeyi bırakması yönünde baskı kurmaya çalışmıştır. Babasından ayrıldığından beri Belgin onun aldığı mandolinle ayrı bir bağ kurmuş ve mandolini babasının bir parçası olarak görmüştür. Babası işi bırakması için baskı kurmaya geldiğinde babasının yıllar boyu yazdığı mektupları gördüğünü fakat hiçbir cevap yazmadığını öğrenerek içinde büyük bir öfke ve hayal kırıklığı duymuştur. Bu duygularını ise yön değiştirme savunma mekanizmasını kullanarak mandoline yöneltmiş ve onu parçalara ayırmıştır.

En büyük tutkusu şarkı söylemek olan Belgin bu uğurda okulunu bile bırakarak yaşadığı şehrin büyük gece kulüplerinden birinde sahne almaya başlamıştır. Derin bir aşk ve babasızlık acısı ile yaşayan Belgin, ismini de yaşadığı acılarla birlikte geride bırakarak Bergen ismiyle yeni hayatına yelken açmıştır. Adana'da sahne aldığı dönemde kendisini dinlemeye gelen Halis Bergen'e aşık olur. Bergen'in bu dönemde borçlarını ödediği arabasının çalınması, bu araba sorunun Halis'in çözmesi ve borçlarını kapatması Bergen'in de ona

yoğun duygular hissetmesini sağlamıştır. Ebeveyn yoksunluğunda sekteye uğrayan sevgi ihtiyacının karşılanması için çocuklar farklı yollara başvurabilirler. Babasından sevgi ihtiyacını karşılayamayan kız çocukları bu sevgi ihtiyacını ileride kendilerine ilgi gösteren kişiyle yahut kendilerinden yaşça oldukça büyük biriyle tamamlamaya çalışabilir. Halis'in problem çözen birey olarak Bergen'in hayatına girmesi, yaşça büyük olması ve kendisine yoğun ilgi göstermesi bu duyguların altında yatan sebepler olarak gösterilebilir. Sevdiği kişi için en büyük tutkusundan vazgeçip sahneye çıkmayı bırakan Bergen için işler hayalindeki gibi gitmemiştir. Düzmece bir nikahla Bergen, Halis ile aynı evde

yaşamaya başlamış ve dışarıya adımını bile atamayacak hale gelmiştir. İhtiyaçlar hiyerarşisine bakıldığında Bergen'in sadece fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayabildiği, güvenlik, ait olma ve saygı ihtiyaçlarını karşılayamadığı görülmektedir.

Kültürel bir dönüşümü ve radikal bir şekilde sosyal değişimi sağlayarak ataerkilliği yıkmayı ve cinsiyete dayalı eşitsizlikleri sonlandırmayı hedefleyen politik felsefelerin toplamı olan Feminist Terapi'ye göre feminist kimlik gelişimini oluşturan beş evre vardır. Kadının erkekleri kendisinden üstün gördüğü, geleneksel rolleri kabul ettiği ve kendisine yapılan ayrımcılığın farkına varmadığı dönem pasif kabul evresi olarak adlandırılmaktadır. Bergen'in evleneceği kişinin sahneden ayrılması şartını kabul etmesi bu evreden geçtiğini göstermektedir. Çok sayıda krizin baş gösterdiği ve çok fazla öfkenin hissedildiği açığa çıkma evresi Bergen'in eşinden gördüğü şiddet ve bu duruma isyan etmeye çalıştığı döneme denk gelmektedir. İkinci evrede meydana çıkan öfkeyi boşaltmak için destekleyici ortamların bulunduğu saplanma-çıkma evresini de Bergen'in şiddet gördüğü evden kaçmak için arkadaşından destek aldığı sahnelerde görmekteyiz. Olumlu ve otantik feminist kimliğin oluşturulduğu sentez evresinde birey cinsiyet rollerinin ağırlığından kurtulmakta ve gelişmeyi tercih etmektedir. Uğradığı haksızlıkların oluşturduğu öfkeyi değişim isteğine dönüştürmek üzere eyleme geçen birey aktif sorumluluk evresine geçiş yapmaktadır. Toplumun bu değişimi engelleyici baskılarına rağmen kişi feminist kimliğini bireysel ve politik amaçları yönünde uygulama sorumluluğu ile karşı karşıya gelir. Bergen'in yaşadığı acının, uğradığı fiziksel ve psikolojik şiddetin ardından bir gözünün yüzüne atılan kezzap sebebiyle görmeyecek duruma gelmesine rağmen sahnelere tekrar dönmesi ve ataerkil yapıya karşı durarak şarkı söylemeye devam etme gayreti sentez ve aktif sorumluluk evresini yaşadığını göstermektedir.

Bergen evli olduğu kişi tarafından yüzüne atılan kezzap sebebiyle uzun bir süre hastanede kalmış, vücudunun birçok yerinde yanıklar oluşmuş ve bir gözü görme yetisini tamamen yitirmiştir. Başlangıçta yüzünün yeni halinden utanan Bergen belli bir süre sahneye çıkamamıştır. Menajerinin "İnsanlar senin yüzünü değil, sesini istiyorlar." sözlerinin üzerine sahneye dönmüş ve arabesk müziğinin dev isimlerinden olmuştur. Öyküsel terapiye göre insanlar art arda yaşadıkları olaylar silsilesine öyküsel bir anlam yükler ve yaşadıkları öyküler gelecekteki olaylara ilişkin yorum yapmalarını sağlar. Bireylerin kendi kullandıkları dil ve kelimelerle öykülerini yeniden yazmaları, kendilerini umutsuz ve hastalıklı yaşamları sürdüren patolojik kurbanlar olma rolünden çıkarıp bu öyküleri parçalayıp atacak kadar güçlü kahramanlar yapar. Bergen'in eşinden şiddet gördüğü, gözünü ve kendine güvenini kaybettiği hikayeyi değiştirmesiyle birlikte zavallı olma rolünü kabul etmeyen Bergen, acıların kadını olarak yeniden doğmuş ve acılarından utanmadan onlara yaşamında yer açmıştır.

Filme ilişkin izlenimlerim

147 dakika süren film boyunca şiddet uygulayan kişinin adının geçmemesi yalnızca betimlemelerle ifade edilmesi, filmin sonunda failin adı Halis Serbest olarak yazılması ve İstanbul Sözleşmesi'ne değinilmesi filmin sadece Bergen'in hayatını anlatmadığını toplumsal bir mesaj da vermeyi hedeflediğini göstermektedir. İyi seyirler...

FEYZA KILINÇ TAYFUN
Psikolojik Danışman

THE LAST DUEL

Vizyon Tarihi: 2021
Tür: Dram, Tarihi
Yapım : İngiltere, ABD
Süre: 152 dakika
Imdb Puanı: 7.4
Oyuncular: Matt Damon, Adam Driver, Jodie Comer
Yönetmen: Ridley Scott

1300'lü yılların Fransa'sında yaşanan son resmi düelloyu anlatan film, gerçek bir olaydan yola çıkılarak senaryolaştırılmıştır. Gittiği bir savaştan geri dönen Jean de Carrouges, filmin bir diğer ana karakteri olan eski dostu Jacques le Gris'nin karısına tecavüz ettiğini öğrenmektedir. Bu tecavüzü eşine karşı bir suçtan ziyade halihazırda farklı nedenlerden dolayı kinlendiği eski dostu tarafından kendi onuruna karşı yapılmış bir saldırı olarak yorumlayarak onurunu kurtarma çabasına giren Jean adalet arayışını krala ulaştırmıştır. Tanrı'nın haklı olan kişiyi düelloda sağ bırakacağına duyulan inançla birlikte iki eski dostun tüm Fransa halkı önünde ölümüne bir düello yapmasına karar verilmiştir. İki yakın arkadaşın birbirlerine kin ve nefret besleyerek düşmanlaşma sürecinde yaşananlar, filmdeki 3 ana karakterin gözünden 3 farklı şekilde izleyiciye sunulmaktadır.

"Yazı spoiler içermektedir."

Filmde, bakış açısı sunulan ilk karakter, Jean de Carrouges, babası gibi hayatı savaşlarda geçmiş, ülkesine bağlı cesur, hırslı ve yetenekli bir şövalyedir. Sahip olduğu cesareti hem savaşlarda hem kişisel ilişkilerinde kimi zaman sonuçlarının ağırlığını hissedeceği fevri davranışlar yapmasına neden olmaktadır. Karakterin, çevresiyle ilişkileri düşünüldüğünde savaşlardan öğrendiği hayatında; çevreyle sağlıklı iletişim kurabilme ve kendini başkalarına doğru ifade edebilme becerilerini kapsayan sosyal gelişiminin yetersiz kaldığını akıllara getirmektedir. Öyle ki haksızlığa uğradığını düşündüğünde kendini açıklamaya çalışırken karar vericilere karşı bile saldırgan tutumu, film boyunca karakterin annesi ve eşi dışında kimse ile kavga etmeden sağlıklı iletişim kurmaması, annesi ve eşiyle olan iletişimlerinde dahi kaba bir yaklaşım sergilemesi sosyal gelişimdeki yetersizlik olarak yorumlanabilmektedir.

Jean'ın hem bir şövalye olarak güçlü şekilde bağlı olduğu krallığa ilişkin hem aile hayatına ilişkin kendisi olmazsa hiçbir şeyin düzgün ilerleyemeyeceğine dair bir inancı bulunmaktadır. Jean'ın bu tavrı akıllara tam da şövalyelikten adını alan "Beyaz Şövalye Sendromu" nu akıllara getirmektedir. 2015 yılında Berkeley Üniversitesi'nden Mary C. Lamia ve Marilyn J. Krieger tarafından tanımlanan bu sendromda birey, kendisine bağımlı kılacak şekilde kendi isteğiyle yardımda bulunması ve bu yardım lütfu olmazsa her şeyin kötüye gideceğine dair bir tutum sergilemektedir. Yaptığı lütuf karşılığında her şeyin en iyisini hak ettiğini düşünür, kendinden fedakârlık ederken başkalarını kendine borçlu kılacak şekilde yardımda bulunmaktadır.

Filmde yer yer bu sendroma sahip olduğunu düşündüren ifadelerde bulunan Jean şayet kaleyi kendisi korumazsa, kendisi savunma yapmazsa krallığın yok olacağına, hatalar yapsa topraklar kaybetse dahi ülkeyi en iyi kendisinin savunabileceğine dair bir inanca ve kibre sahiptir. Sahip olduğu bu kibir eşine karşı da üstünlük tavırları sergilemesine neden olmaktadır.

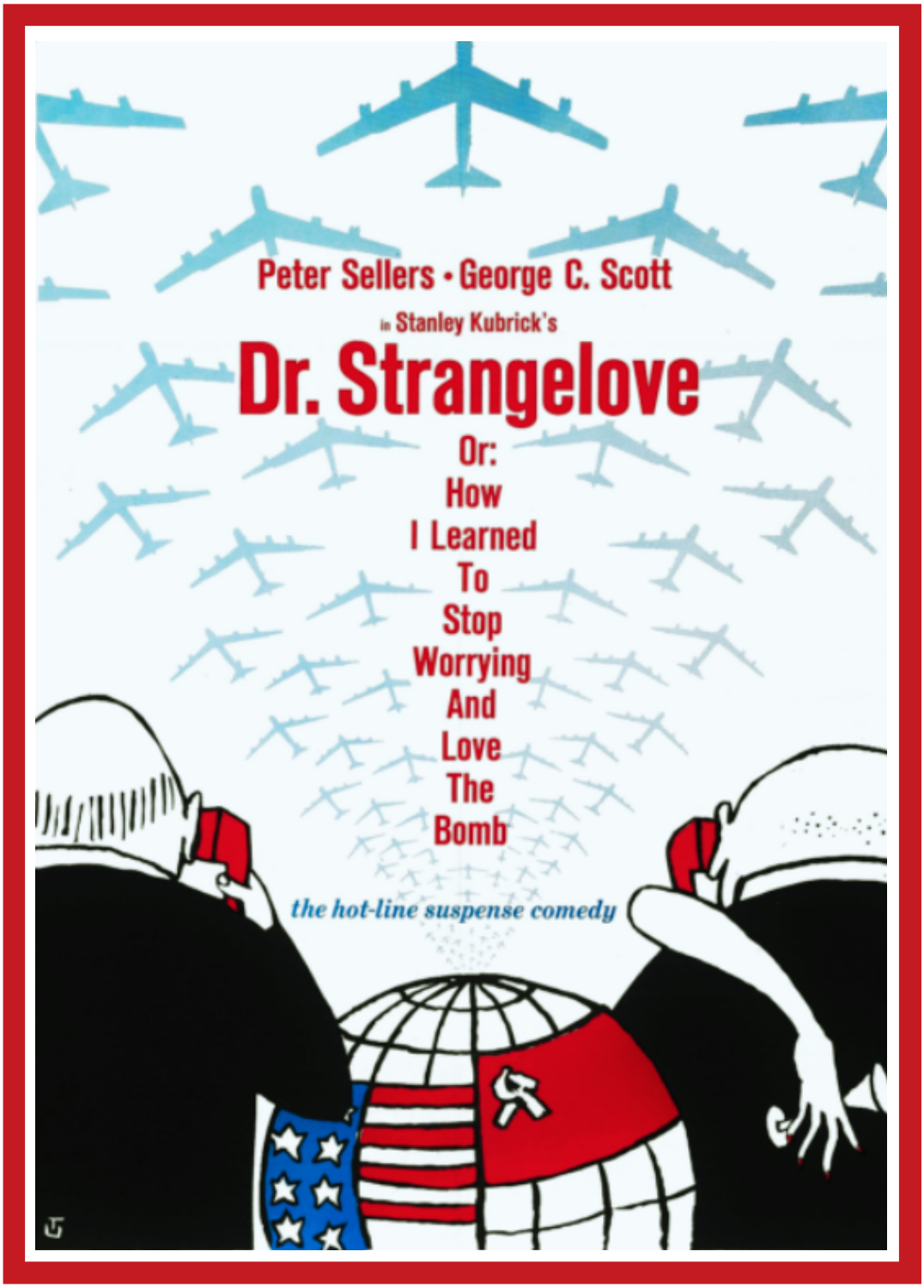
Filmin merkezindeki bir diğer ana karakter Marguerite, korkunç bir suçun mağduru ve filmdeki diğer kadınlar gibi kocası dışında herhangi bir dayanağı ya da hakkı olmayan nesne konumunda görülen itaatkâr bir kadındır. Kocasından birçok açıdan daha iyi olmasına rağmen her zaman kocasının gerisinde durmuştur. Çocuk sahibi olamamaları eşinden

kaynaklanmasına rağmen bu konuda da kendini suçlamaktadır. Marguerite'in içinde bulunduğu durum ve yaklaşımı Feminist Terapi ilkeleri açısından ele alındığında yaşadığı sorunların toplumsal kökenli olduğunu söylemek mümkündür. Bir başka deyişle Marguerite'in içinde bulunduğu toplumda kadının yeri, kadına kültürel ve geleneksel olarak dayatılan rollerden bağımsız olarak düşünülemeyeceği belirtilmektedir.
Filmdeki tüm olaylar, üç ana karakterin bakışı doğrultusunda anlatıldığından her bir karakterin sırası geldiğinde izleyiciye empatik bir anlayış benimsetebilmektedir. Bu anlamda karaktere karşı kurulan empati ile birlikte Bilişsel Davranışçı Terapi ekolünde sıklıkla sözü edilen kişilerin yaşanan olayı algılama biçimlerinin önemi fark edilebilmektedir. Umuyorum sizler de filmi izlerken her bir karakterin yerine düşünerek, karakterin olayı algılama şekli ve olay karşısındaki tavrının aslında görünen kadar basit olmadığını izlerken, benim kadar ters köşe olup bundan keyif alırsınız. İyi seyirler dilerim.

Filme ilişkin izlenimlerim

Film ataerkil düzende kadının yerini çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır. Canı pahasına mağdur olduğunu belirten Marguerite'in sözüne hiçbir şekilde itibar edilmemekte, yakın arkadaşları tarafından dahi yalan söylemekle itham edilmekte, aleyhinde ifadeler verilmekte ve hatta tecavüze uğradığı için suçlanmaktadır. Kadına karşı işlenen bir suç bile erkeğin malına kastetme olarak görülmektedir. İki adamın düelloya girme nedenleri görünürde farklı olsa da yalnızca kendi gurur ve itibarlarını koruma çabasından kaynaklandığı filmde açıkça ifade edilmektedir. Marguerite'in filmdeki diğer kadınlar gibi susmamış olması mağduriyetini tüm toplumca aforoz edilme hatta öldürülme pahasına her ortamda dile getirmekten çekinmemesi takdire şayan olsa da bunun diğer kadınlarca cesaretlendirici olması şöyle dursun Marguerite bile yaşananlardan sonra susmadığı için pişmanlığını ifade etmiştir, ne acı. Film 14. yüzyılda Ortaçağ Avrupası'nda geçse de maalesef günümüzde pek ilerleme kaydedilememiş olmasının can yakıcı bir gerçek olarak yüzüme çarptığını itiraf etmeliyim.

DR. STRANGELOVE

AHMET YAŞAR
Psikolojik Danışman

Vizyon Tarihi: 1964
Tür: Komedi, Savaş
Yapım: İngiltere
Süre: 95 dakika
Imdb Puanı: 8.4
Oyuncular: Peter Sellers, George C. Scott, Sterling Hayden
Yönetmen: Stanley Kubrick

Soğuk Savaş döneminde Ruslara saldırmak için bahane aramakta olan paranoyak General Jack D. Ripper, Rusların 'Amerikan halkının vücut sıvılarını kirlettiği' gerekçesiyle SSCB'ye sürpriz bir nükleer saldırı yapmaya karar verir. Nükleer silahlarla yüklü bir Amerikan uçağı Rus sınırına yakın bir bölgede Soğuk Savaş döneminin tipik devriye uçuşlarından birini yapmaktayken mürettebat Ripper'dan SSCB'ye saldırı emrini alır. Bu esnada Amerikan Başkanı Pentagon'daki danışmanlarıyla bir toplantı yaparak durumu nasıl önleyebileceğini değerlendirir. Savaş yanlısı General Turgidson bu durumun komünizmle hesaplaşmak için güzel bir fırsat olduğu görüşündedir. Toplantıya çağrılan Sovyet elçisinin ise,

SSBC'nin bir saldırı olduğu takdirde otomatik olarak ateşlenecek ve tüm dünyadaki canlıları yok etme kapasitesine sahip "Doomsday Device" (Kıyamet Silahı) isimli bir nükleer karşı tehdit silaha sahip olduğundan bahsetmesiyle olay içinden çıkılmaz bir hal alır. Tüm görüşmeler ve çabalar yetersiz kalmaya başlayıp işler çığırından çıktığında, herkes toplantıda yer alan Nazi bilim insanı Dr. Strangelove'ın çılgın fikirlerine sarılmak zorunda kalacaktır.

"Yazı spoiler içermektedir."

"Clemenceau, savaş, generallere bırakılamayacak kadar önemlidir demiş. Bundan 50 yıl önce haklı olabilirdi. Ama bugün, savaş, politikacılara bırakılmayacak kadar önemlidir. Onların ne zamanı ne eğitimi ne de stratejik düşünceye meyilleri var."

Filmdeki karakterleri inceleyecek olursak, her şeyin fitilini ateşleyen, nükleer saldırı emri veren üs komutanı General Ripper karakteri, paranoid kişilik bozukluğunu akla getirmektedir. Bu karakter kendine çok güvenen, düşüncelerinde katı biridir. SSCB'nin yıllardır içme sularını zehirlediğini düşünmektedir. Bu nedenle sadece yağmur suyu içmektedir. Ripper, paranoyak kişiliklerde gördüğümüz başkalarından zarar görmeye veya onlar tarafından aldatılmaya dair inançlara sahiptir. Çevresinde dönen olaylara karşı hep tetiktedir, kuşkucudur. Nükleer saldırı emrini verdikten sonra radyoları toplatır. Sovyetler'in karıştıracağını düşünerek tüm telsizleri ve iletişim kanallarını kapatır. Emri geri almak için Pentagon'daki yetkililer kendisine ulaşamaz. Üsse en yakın birliği gönderirler ancak Ripper üsse yaklaşan herkesin Amerikan askeri görünse bile kılık değiştirmiş Sovyet askeri olduğunu düşünür, emrindeki askerlere "vur emri" verir. Bu kişilik bozukluğuna sahip insanlar, kendini akılcı, soğuk, mantıklı gösterir ve başkalarının gösterdiği kanıtlara direnir. Bildiğinden şaşmazlar. Şans eseri bir radyo yayınını dinleyen ve Sovyetler'in Amerika'ya nükleer saldırı yapmadığını anlayan yaveri Yüzbaşı Mandrake emri geri çekmek için generali ikna etmek istediğinde başarıya ulaşamaz. Ripper, çevresindeki insanların dürüstlüğünden şüphe duyar. Emri geri çekme şifresini yaverine söylemez. Hatta bir müddet sonra, eğer üs işgal edilirse kendisine işkence ile bu şifrenin söylettirilebileceğini düşünür. Kendince bir çözüm yolu arar ve bulur. Paranoyak kişilikler bir biçimde, duyduğu güvensizliği doğrulaması ve kendini biraz rahatlamış hissetmesi için, kendine düşmanlar yaratmak zorundadırlar. Bazı paranoyaklar, devrilmekten çok korkan, bu yüzden de haklarını polisiye önlemlerle denetleyen, siyasal programlarına karşı çıktıklarından kuşku duyduğu herkesi hapishanelere yollayan, kendisine komplo kurdukları korkusuyla çevresindekileri ölüme gönderen ve sonunda insanlarda onu devirmek isteği uyandıran diktatörlere benzerler. Bu tür diktatörler gerçek bir komployu ortaya çıkarınca da terör estirmekte kendilerini haklı bulurlar ve şiddeti arttırırlar. Bu liderler veya karar alıcılar barışın veya mutluluğun sağlanması için, ortak yönleri bugünkü durumun sorumlusu olan düşmanları bulmak ve verecekleri zararları engellemek olan basit ve halkı coşturan çözümler önerirler. Sindirmek, yok etmek gibi... Paranoyaklar, yok etme siyasetlerinde gösterdikleri kararlılıktan daha adaletli ve daha mutlu bir toplumun doğacağına olan değişmez inançlara sahiptirler

General Ripper da Sovyetlerin unu, ekmeği, suyu, sütü, hatta kendi ifadesiyle çocukların dondurmasını bile zehirleyip insanların vücut özsularını değiştirip, Amerikan toplumunu yok etmeye çalıştığına inanmaktadır. Toplumun geleceği, nesillerin güvenliği için Sovyetler yok edilmelidir. Ona göre daha mutlu, sağlıklı bir toplum ancak böyle mümkün olabilecektir.

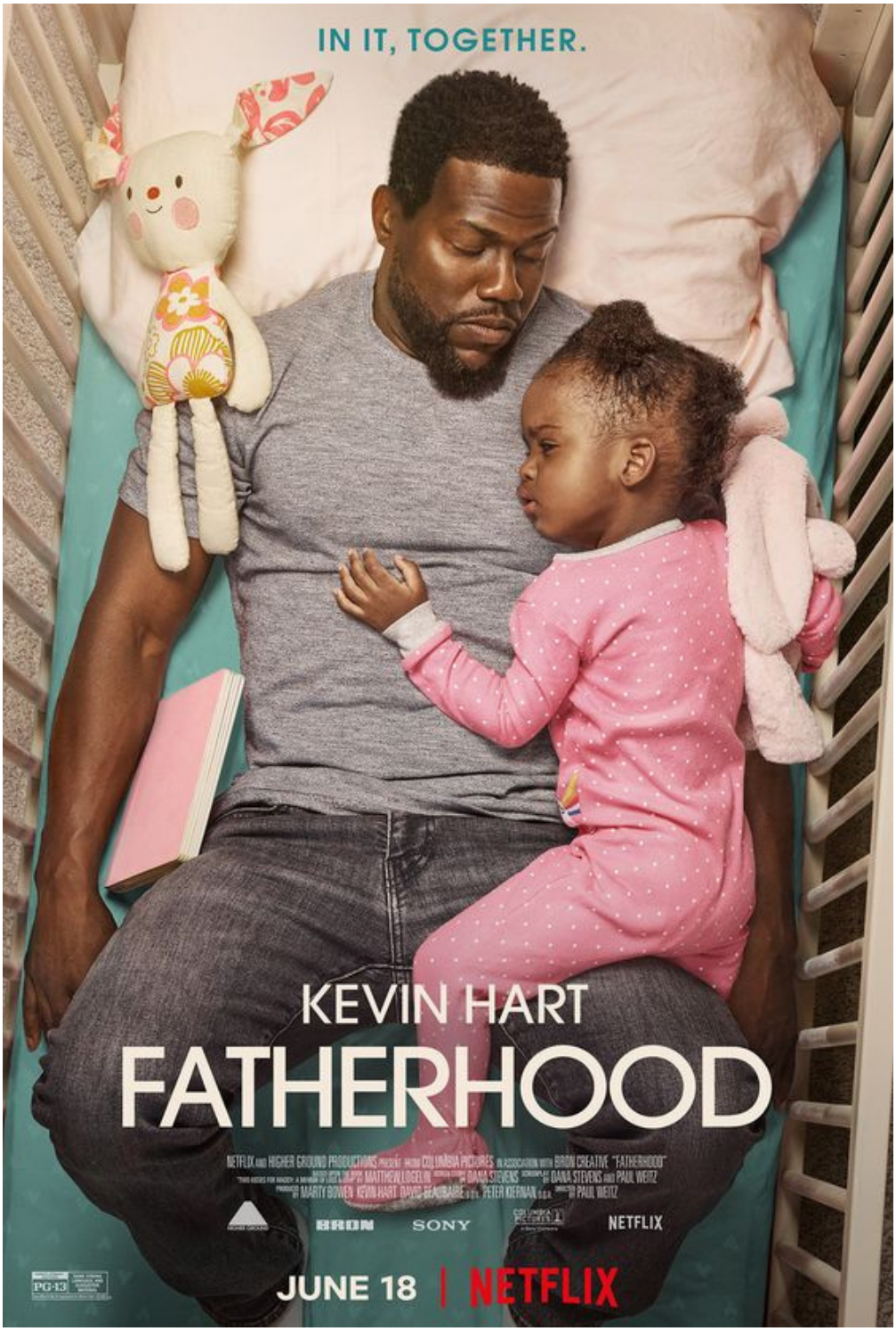
General Turgidson karakteri ise, militarist, savaş yanlısı bir karakterdir. Bu saldırının bir fırsat olduğunu düşünür ve Amerikan Başkanı'nı Pentagondaki toplantıda ikna etmeye çalışır. Ona göre tüm güçleriyle saldırırlarsa, bu olay en fazla kendilerinden 15-20 milyon kişinin ölümüyle kapanacaktır. Turgidson için bu ölümler bir sayıdan ibarettir. Filme adını veren Dr. Strangelove ABD saldırısı başarılı olursa, Rus Kıyamet Günü Makinesinin misilleme yapacağını ve dünyanın yok olmanın eşiğine geleceğini açıklar, radyoaktif serpintiden korunmak için derin maden kuyularına sığınılabileceğini, birkaç yüz bin insanın kurtarılabileceğini anlatır. Kimin kurtarılacağına ise bilgisayar karar verecektir. Yani sıradan insanların yeniden şekillenecek Amerikan Rüyası'nda yeri olmayacaktır. Bu düşüncesi, nazilerin ari ırk, saf ırk düşüncesiyle paralellik gösterir. Film boyunca birçok ironik gönderme vardır. General Ripper'ın odasında, sonra çatışan askerlerin üzerinde görülen "Barış bizim işimizdir." yazısı, uçakları geri getirmek için belirlenmiş şifrenin "Yeryüzünde Barış" oluşu gibi... *"Beyler, burası savaş odası. Burada kavga edemezsiniz!"*

Filme ilişkin izlenimlerim

Usta yönetmen Stanley Kubrick'in nükleer savaş, silahlanma yarışı ve ülkeler arası üstünlük çabasını eleştirdiği bir kara mizah örneği olan film, komik ve düşündüren diyaloglarıyla dikkat çekiyor. Kubrick bu politik eleştirisinde, bir nevi bizi savaşa sürükleyen insanların aslında ne kadar bilgili ve zeki olduğunu gösteriyor(!). Konusu ve gidişatı bakımından çoğu kez absürde kaçıyor ama savaşı, trajediyi ve mizahı bir araya getirerek eleştirme görevini de en iyi şekilde yapmış oluyor. Film mizah ve komedi ögeleriyle güldürüp eğlendirse de düşünen insan için de bir hayli can sıkıcı olabiliyor. Her ne kadar 1964 senesinin, soğuk savaş yıllarının dünya konjonktürüne göre düşünülmüş ve yazılmış olsa da günümüzde yaşadığımız olayları düşündüğümüzde aynı tehdidin fazlasıyla geçerli olduğunu görüp insanlık için kaygılanmamak elde değil. Günümüzde nükleer güce, silahlara sahip dokuz ülke bulunuyor (ABD, İngiltere, Fransa, Rusya, Çin, İsrail, Kuzey Kore, Hindistan, Pakistan). Bu ülkelerin bazılarının kafası çatlak liderlerini düşündüğümüzde, ellerinin altında insanlığı taş devrine döndürecek "oyuncakları" olduğunu bilmek ürkütücü. Aslında geçen onlarca yılda iyi anlamında değişen bir şey olmadı. Nükleer tehdit her geçen yıl katlanarak artıyor. Umarım insanlık bir daha nükleer silahların ateşlendiğine şahit olmaz.

Hoşça kalın, Sinemayla kalın.

FATMA BATIK ŞİMŞEK
Psikolojik Danışman

FATHERHOOD

Vizyon Tarihi: 18 Haziran 2021
Tür: Komedi, Dram
Yapım: ABD
Süre: 109 dakika
Imdb Puanı: 6.6
Oyuncular: Kevin Hart, Alfre Woodard, Lil Rel Howery
Yönetmen: Paul Weitz

Film, doğumdan sonra beklenmedik bir rahatsızlıktan dolayı eşini kaybeden Matt'in, yeni doğan kızı Maddy ile birlikte hayatlarına devam etme sürecini konu almaktadır. Matt ve eşi Swan heyecanla bebeklerinin doğumlarını beklemekte ve her şey yolunda gitmektedir. Doğum süreci ve sonrasında da her şey yolunda iken birden Swan'ın rahatsızlanması ve ani ölümü ile Matt kendini farklı bir süreç ve sorumluluk içinde bulmuştur. Film boyunca izleyiciler, Matt ve kızı Maddy'nin birlikte büyüme sürecine şahit olmaktadır.

"Yazı spoiler içermektedir."

Matt'in, Swan'ın cenazesinde birlikte geçirdikleri son anları hatırlamasıyla film başlamaktadır. Swan ve Matt çifti için her şey yolunda ilerlemekte doğumdan sonra eve gitmeyi iple çekmektedirler. Ancak Swan'ın birden rahatsızlanması ile Matt odadan dışarı çıkarılmıştır. Hemen ardından Matt, Swan'ın ölüm haberini almış ve onun için yas süreci başlamıştır. Swan'ın bu ani ölümü ile Matt'in içinde bulunduğu duruma yönelik travmatik yas kavramını akla getirmektedir. Travmatik yas kavramı, sevilen kişinin beklenmedik bir anda, olağandışı bir şekilde kaybı ile meydana gelmektedir. Travmatik yas içerisinde sürekli kaybı düşünme, herhangi bir düşünceye odaklanamama durumu, inkar, kaygı, uyuşma hali, amaçsızlık, kontrolü kaybetme ve hissizlik gibi kavramları barındırmaktadır. Film boyunca Matt için travmatik yasın yol açtığı travma sonrası stres bozukluğunun bu kavramları kendini farklı şekillerde göstermektedir. Örneğin; yeni doğan bir kızı olmasına rağmen başlangıçta kaybına yoğunlaştığı gözlenmektedir. Cenaze sürecine odaklanamama durumundan dolayı konuşmasını yapamamıştır ve eve geçtiklerinde ise kopuk ve hissiz bir Matt dikkatleri çekmektedir.

Matt artık tek ebeveyn olarak yoluna devam edecektir. Matt'in annesi ve kayınvalidesi, Maddy'e bakım verecek Matt'e destek olmaya çalışmaktadırlar. Matt'in yakınında bulunan insanlar, onun bu süreci tek başına yürütebileceğine dair inançları yoktur. Ebeveyn olma durumu gibi yeni bir rol ve bir yas ile gelen yeni bir sorumluluk durumuna rağmen Matt, bu süreci tek başına yürütmeye karar vermiştir.

Toplum içerisinde sahip olduğumuz cinsiyet rollerini özellikle çekirdek aile içerisinde edindiğimiz sosyal öğrenmeler ile oluşturmaktayız. Sahip olduğumuz bakım verenlerimiz bizim cinsiyet rollerimizi oluşturmakta oldukça önemli bir yere sahiptirler. Maddy'nin kendine tek ebeveyni olan babasını rol

model aldığı gözlenmektedir. Özellikle Erikson'un psikososyal gelişim kuramına göre 5-11 yaş aralığında bulunulan başarıya karşı yetersizlik duygusu döneminde rol model belirlemeye eğilim vardır. Maddy de bu dönemde oyun konusunda babası ve arkadaşlarının oynadığı kart oyunlarını oynamaktadır, okula etekle gitmeyi reddetmekte hatta iç çamaşırlarını dahi erkek reyonundan tercih etmektedir.

Matt'in Maddy'e tek başına bakmayı istemesi ve büyütmesi ile çocukluğunda babası tarafından terk edilme durumuna karşı bitirilmemiş işini kızını terk etmemeye karar vererek telafi etmeye çalıştığı filmin ilerleyen sahnelerinde anlaşılmaktadır. Matt'in çocukluğunda babası tarafından terk edilmesi ile terk edilmeye yönelik bir şema oluşmasına neden olduğu ve bu şemayı Swan'ı kaybetmesi ile yoğun bir şekilde tekrar hissettiği bundan dolayı da Maddy'e yönelik aşırı bağlanma, hayatını ona göre ayarlama hatta romantik ilişkisinde dahi Maddy kendini terk edilmiş hissetmesin diye ona göre düzenleme yaptığı gözlenmektedir. Matt'in kız arkadaşı ile

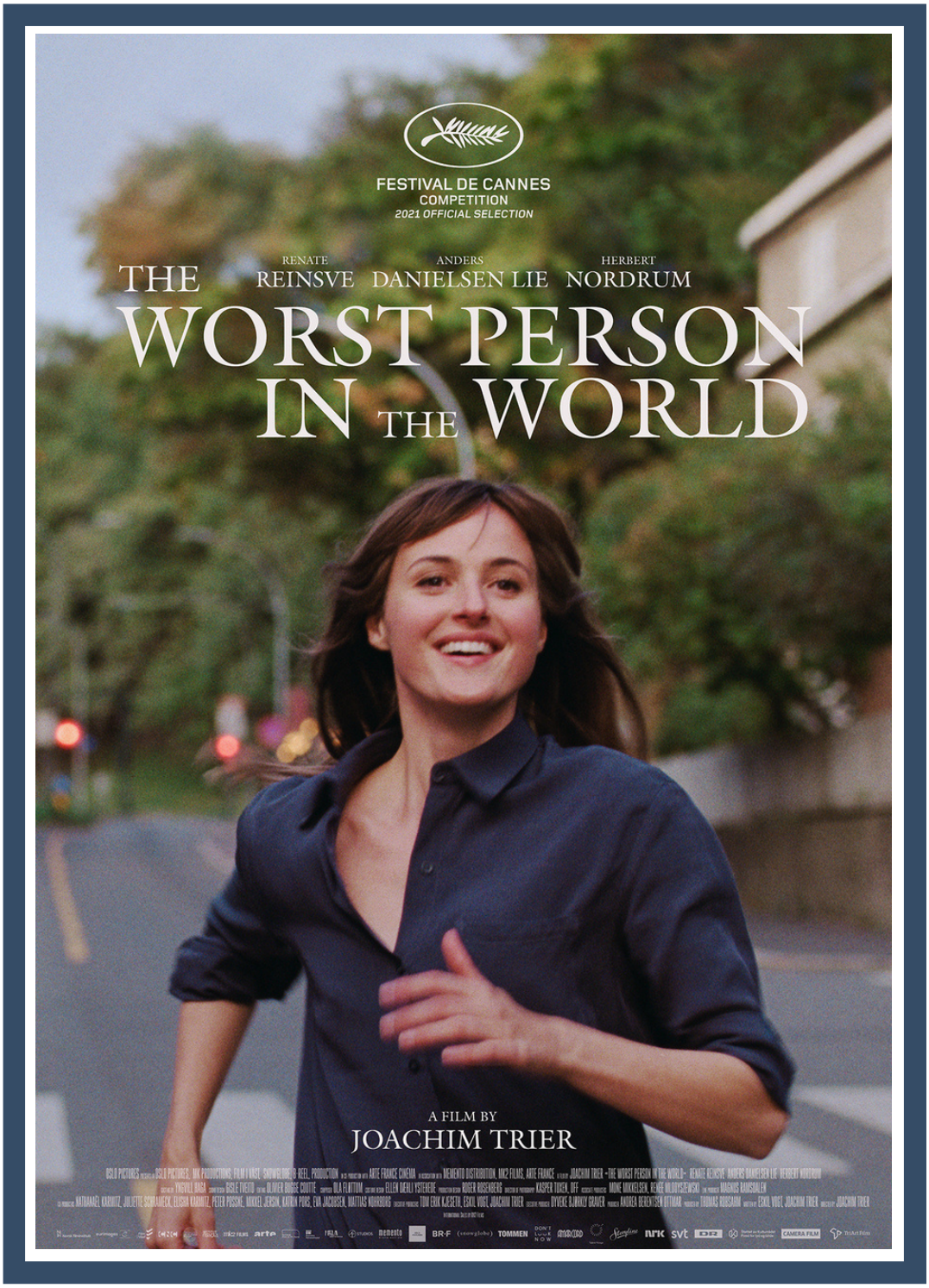
birlikte olduğu sırada Maddy'nin okul parkında düşüp kafasını hafif yaralaması ve Matt'in Maddy'nin yanında olmak için gecikmesinde yaşadığı yoğun kaygı ve ardından kız arkadaşından ayrılması Maddy'den başka bir şeye odaklandığı takdirde her şeyin felaketleşeceğine dair inancını göstermektedir. Aynı zamanda Maddy'nin annesinin öldüğü hastanede tedavi edilmesi Matt'in travmatik yasa bağlı oluşan travma sonrası stres bozukluğunu tekrar gün yüzüne çıkartmış ve aynı şekilde Maddy'i de kaybedeceğine yönelik yoğun bir kaygı yaşamıştır.

Bu olaydan bir süre sonra Matt, annesi ile hatırladığı bir anıyı paylaşır. Matt, çocukluğunda bir gün annesi istediğini yapmayınca babasının yanına kaçtığını ancak babasının onu hemen geri annesine getirdiğini hatırlamaktadır. Annesinin bu duruma karşı "herhalde yaptığı en bencilce olmayan şeydi" ifadesi ile Matt, Maddy'i kendi yanında tutarak ona zarar verebileceği düşüncesine kapılıp onu anneannesine bırakmaya karar verir. Matt, iş için başka bir ülkeye gidecektir ve havalimanında beklerken baba kız ilişkisi içerisinde olan insanlar dikkatini çekmektedir. Çünkü aklında kızı vardır ve aslında ondan ayrılmak istememektedir. Bunun farkına vardığı anda Maddy'i terk etmekten vazgeçip ona geri döner.

Filme ilişkin izlenimlerim

Çocuğa bakım verene yönelik bakış açısını değiştiren eğlenceli bir filmdi. Ebeveynlik ile yüklenen yeni rollerin çocukluğumuzdan getirdiğimiz yaşantıların izlerini taşıdığını ancak kendi öykümüzde bu yaşantılar dışında birey olarak yeni edindiğimiz bir rolü yeniden şekillendirebildiğimizi görmekteyiz. İyi seyirler..

THE WORST PERSON IN THE WORLD

ÖZLEM TEKİN
Psikolojik Danışman

Vizyon Tarihi: 2021
Tür: Dram
Yapım: Norveç
Süre: 128 dakika
Imdb Puanı: 7.9
Oyuncular: Renate Reinsve, Anders Danielsen Lie, Herbert Nordrum
Yönetmen: Joachim Trier

Reprise ve Oslo, 31 August filmlerinden sonra Oslo Üçlemesi'nin sonuncusu olan film, Julie'nin düşünceli bir halde sigara içmesiyle başlamaktadır. Tıp okuduğu sırada psikoloji ile daha çok ilgili olduğunu düşünüp bölüm değiştiren ama kısa bir süre sonra fotoğrafçı olmaya karar veren Julie, bir arayış halindedir ama çoğu zaman ne aradığını bilmemektedir. Julie'nin, hayatına giren Aksel ve Eivind ile romantik ilişkilerden beklentilerini netleştirmeye çalışması, yaptığı seçimler ile hayatına yön verme çabası, gelgitler ve çelişkili duygular eşliğinde ele alınacaktır.

"Yazı spoiler içermektedir."

Glasser'e göre her birey yaşamındaki seçimleri yönlendiren ve sürekli doyurmak zorunda olduğu beş temel ihtiyaca sahiptir. Bu temel ihtiyaçlar hayatta kalma, sevgi ve ait olma, güç, özgürlük ve eğlence ihtiyaçlarıdır. Özgürlük ihtiyacı, bireyin yaşam doyumunu artırmak adına çeşitli düzey ve yollarla bağımsızlık ve otonomi peşinde koşması ile ilişkilidir. Julie, Aksel ile olan romantik ilişkisinde, hayatının kontrolünü kendi elinde tutmak istemekte, Aksel'in gelecek planlarına göre yaşamını şekillendirmek ve kendini bulana kadar da bir çocuk sahibi olmak istememektedir. Buna göre Julie'nin özgürlük ihtiyacının diğer ihtiyaçlarına göre daha ön planda olduğu söylenebilir. Aksel, Julie'nin çocuk sahibi olmak istememe kararını kabul ederek bundan vazgeçmiştir. Julie, özgürlük ihtiyacını Aksel ile olan ilişkisinde karşılamaya çalışarak Aksel'in kendisinin ilişki anlayışını benimsemesine neden olmuş olabilir.

Sevgi ve ait olma ihtiyacı, bireylerin ruhsal sağlık ve yaşam kalitelerini artırmak için aile ve arkadaşları ile duygusal bağ kurması, başkalarını sevmesi, onlar tarafından sevilmesi ve kişiler arası ilişkiler geliştirmesi ile ilişkilidir. Aksel, Julie'yi hayatının aşkı olarak ifade etmekte, bir çocuk sahibi olmak istemekte, arkadaşları ile paylaşımda bulunmakta, bir karikatür sanatçısı olarak insanlar tarafından ilgi görmekte ve sevilmektedir. Aksel'in sevgi ve ait olma ihtiyacının diğer ihtiyaçlarına göre daha baskın olduğu söylenebilir. Julie'nin özgürlük ihtiyacının baskın olması, özgürlük ihtiyacı daha az, sevgi ve ait olma ihtiyacı daha baskın olan Aksel'e göre daha farklı bir kişilikte olmasına yol açmaktadır. İhtiyaçları bakımından farklılık gösterdikleri için ilişkilerini sürdürmekte zorlanmaktadırlar.

İlişki doyumuna ilişkin kuramlardan biri olan etkileşim kuramına göre, birey mevcut ilişkisinden elde ettiği doyum ile olası başka bir ilişkiden elde edeceği doyum ya da yalnızlığı karşılaştırır. Başka bir ilişkinin ve partnerin kendisine sağlayacağı yararları gözden geçirir. Yararlar, beklentinin altındaysa ilişkiyi sonlandırmayı tercih eder. Julie, Aksel ile ilişkisi devam ederken Eivind ile tanışmıştır ve Aksel ile ilişkisini sorgulamaya başlamıştır. Julie'nin kendini kendi hayatının seyircisi gibi hissetmesi, aralarındaki yaş farkı, Aksel'in kendi kariyerine odaklı planlamalar yapması, Aksel'in arkadaşları ile vakit geçirirken Julie'nin o ortama ait hissetmemesi ilişkiyi sonlandırmak istemesine neden olmuş olabilir.

Aksel ile olan ilişkisini bitirince Eivind ile yeni bir ilişkiye başlamıştır. Eivind ile aralarında yaş farkı olmaması, ikisinin de çocuk sahibi olmak istememesi, Eivind'in fiziksel olarak çekici olması Julie'nin Eivind ile ilişkiye başlama sebebi olarak görülebilir.

Gestalt terapiye göre bireyin içinde bulunduğu anda yaşamasını ve kendisi ve başkalarıyla etkin bir biçimde iletişim kurmasını engelleyen ifade etmediği duygu ve düşünceler bitirilmemiş işler olarak tanımlanır. Julie, Eivind ve arkadaşları ile beraberken bir uyuşturucu maddeyi dener. Uyuşturucu maddenin etkisindeyken ona acı veren ve konuşmak istemediği bazı şeyler ortaya çıkmıştır. Babasının Julie'nin hayatı hakkında bilgi sahibi olmaması, yazdığı yazıları okumaması ve doğum gününe gelmemesi gibi durumlar Julie'yi etkilediği halde babası ile konuşmaktan kaçınmıştır ve sorunlar yokmuş gibi davranmıştır.

Babasına olan ifade edemediği kızgınlığı, maddenin etkisindeyken karşısına çıkmıştır. Aksel, Aksel'in yarattığı çizgi kahraman ve Julie'nin kucağında beliren bir bebek, Aksel ile olan ilişkisinde de ifade edemediği bazı duyguların olduğunu göstermiştir. Tüm bunlar, bilinçli olmadığı bir anda ortaya çıkmıştır. Psikanalize göre kişinin nevrotik kaygıyla başa çıkabilmesi için ego, bazı savunma mekanizmaları geliştirmektedir. Bastırma savunma mekanizması, bir isteğin, içgüdüsel dürtülerin ya da yüzleşmek istenilmeyen gerçeklerin baskılanarak bilinç dışına itilmesidir. Julie'nin bastırma savunma mekanizmasını kullandığı söylenebilir.

Varoluşçu kurama göre; insanın ayırıcı özelliği, ölüm gerçeğinin kaçınılmazlığını kavrama yeteneğindedir. Julie, Aksel'i kanserden dolayı kaybettiğinde ölüm gerçeği ile yüzleşmiştir. Ölüme ilişkin farkındalık kazanması ve sevdiği birini kaybetmesi, Julie'nin yaşamın anlamını keşfetmesi için bir yol olarak karşısına çıkmıştır.

Filme ilişkin izlenimlerim

Bireyin varoluşunun farkında olarak yaptığı her seçimin hayatını şekillendirdiğini fark etmesi ve bu seçimler ile özgürleşme yolunda adımlar atarak öznel bir dünya yaratma çabası Julie'nin deneyimleri ile bizlere sunulmuştur. Julie, kendi hayatında seyirci değil artık. O bir başrol oyuncusu, olması gerektiği gibi.

KİTAP İNCELEMELERİ

PSİKOLEKTİF+

SEREN TUĞÇE AY
Psikolojik Danışman

İÇİMİZDEKİ ŞEYTAN

Yazar adı: Sabahattin Ali
Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları
Basım yeri ve tarihi: İstanbul, Ocak 2022
Sayfa sayısı: 255

Sabahattin Ali, 29 Nisan 1907'de Gümülcine'de doğmuştur. İstanbul'da İlköğretmen Okulu'nu bitirip bir yıl Yozgat'ta öğretmenlik yapmıştır. 1928 yılında Milli Eğitim Bakanlığınca Almanya'ya gönderilmiştir. 1930'da Almanya'dan döndükten sonra Almanca öğretmenliği, memurluk ve dramaturglug yapmıştır. İstanbul'da çıkardığı mizah dergisi Markopaşa'da yayınladığı bir yazı nedeniyle üç ay kadar hapis yatmıştır. Değirmen (1935), Kağnı (1936), Ses (1937), Yeni Dünya (1943) ve Sırça Köşk (1947) öykü kitaplarıdır. Kuyucaklı

Yusuf, İçimizdeki Şeytan ve Kürk Mantolu Madonna adlı romanlarında yansıttığı gerçeklik sayesinde Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatını etkileyen önemli bir figür haline gelmiştir. Eserlerinin etkisi günümüzde de sürmektedir. 2 Nisan 1948'de Kırklareli'nde bir kaçakçı tarafından öldürüldüğü rivayet edilmektedir.

Bu inceleme yazısının konusunu Sabahattin Ali'nin en çok bilinen eserlerinden biri olan İçimizdeki Şeytan adlı romanı oluşturmaktadır. Eserde yer alan karakterlerin özellikleri, yaşanılan olay ve içsel monologlar farklı yaklaşım ve kavramlar çerçevesinde ele alınacaktır.

Romanın ilk sayfalarında Ömer ve Macide'nin yaşamış olduğu romantik ilişki esas konuymuş gibi görünse de İçimizdeki Şeytan, karakterlerin içsel çatışmalarının ve temel kaygılarının da yoğun olarak sunulduğu bir eser olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlk sayfalarda Ömer ve Nihat'ın vapur gezintisiyle başlayan roman buradan da Ömer'i okuyucunun zihninde resmetmektedir. Ömer; varoluşsal açıdan sorgulamalarını dile getiren, kendine ve hayata dair farkındalık oluşturamamış bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Fiziksel açıdan saçlarının alnına dökülüşü gibi verilen detaylarla sunulan anlatım onun çocuk ego durumunu daha sık kullanmasıyla da bütünleşmektedir. Bunun yanı sıra hayata kötümser bakarken bir anda aşık olup her şeyin bambaşka boyuta taşınabileceği inancını yansıtan coşkun tavırları dikkat çekmektedir. Çevresindekiler onun bu yönünü fevri ve ayağı toprağa basmayan biri olarak nitelendirse de aslında Ömer'in duygu düzenleme becerisi edinemediği görülmektedir. Duygu düzenleme becerisi, kişilerin duygularını belirlediği, kontrol ve ifade edebildiği, çevrelerine aktarabildiği becerilerdir. Duygu düzenleme kişilerin yalnızca olumlu duygularını değil, olumsuz duygularını kontrol da etmesini ve bu duyguların hayatını etkilemesine izin vermemesini içerir. Ömer'in maddi kaygılar nedeniyle içe kapanması ve yaşam motivasyonunu yitirmesi ya da Macide'ye aşık olduğunda bu duyguyu en

zirvede yaşaması gibi iki uçlu durumlar bunu örneklemektedir.

Varoluşçu terapinin temel felsefesi, insanların özgür oldukları ve yaşamlarından kendilerinin sorumlu olup kendilerini gerçekleştirme kapasitesine sahip olduklarıdır. Ayrıca Varoluşçu terapinin önemli temsilcilerinden Victor Frankl, insanın temel motivasyonunun anlam arayışı olduğunu ifade etmektedir. Ömer'in yaşamı anlamlı bulmadığını ifade ettiği ve arkadaşı Nihat'a yönelttiği "...uğruna ölünecek tek bir şey söyle..." cümlesi varoluşsal kaygılar taşıdığını ve anlam arayışında olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra "İçimdeki Şeytan" diye nitelendirdiği olumsuz eylemlerini sorumlu tuttuğu kavram onun düşünce ve eylemlerini kendinden dışsallaştırdığı ve seçim sorumluluğu alamadığını yansıtmaktadır.

Macide karakteri çevresindekiler tarafından soğuk ve ketum biri olarak nitelendirilmiştir. Aslında Macide'nin içedönük yapıda biri olması bu algıya neden olmaktadır. Bir karar almak için Ömer'in aksine daha sakin kalarak uzun içsel sorgulamalar yaptığı ve davranışlarında daha tutarlı olduğu yansıtılmıştır. Ömer'le tanıştığında ailesinden uzakta, kendini çok yakın hissetmediği bir ailenin yanında kalıyor olması ve babasının ölüm haberini alması Ömer'le olan ilişkilerinin daha hızlı gelişmesini sağlamıştır. Macide'nin yoğun olarak hissettiği güvende ve ait olma ihtiyacı Ömer'in duygularıyla birleşince hızlı ortak kararlar alınmasına neden olmuştur.

Yakın ilişkiler açısından bakıldığında Macide ve Ömer'in karakterlerindeki ve yaşam tarzlarındaki bazı farklar başta çekimi kuvvetlendirip onları bir araya getirse de bir süre sonra beklentilerin, özellikle Macide tarafından, cevapsız kaldığını göstermektedir. İkilinin temel kaygılarını birbiri ile paylaşmayıp kendi içinde sorgulaması ilişkiye zarar vermektedir. Macide'nin Balıkesir'deyken müzik öğretmeni olan, Macide'ye karşı romantik hislerinin olduğu bilinen Bedri karakterinin ilişkilerinde sorumluluk alması ve güven vermesi Macide'ye farkında olmadan kıyas yapma fırsatı sunmuş ve ilişkilerinin devam etmesinin yararlı olmayacağı düşüncesiyle sonuçlanmıştır.

Son olarak romanda birçok karakterin Freud'un ego savunma mekanizmalarını belirgin bir şekilde kullandığı görülmektedir. Profesör Hikmet, şair Emin Kamil ve muharrir İsmet Şerif gibi isimlerin entelektüelleştirme savunma mekanizmasını kullanarak sohbetlerine kendi benlikleri dışındaki entelektüel konuları dahil ettikleri görülmektedir. Ömer'in sorumluluk almaması ya da Hafız Hüsamettin Efendi'den tehditle para istemesi gibi aslında kendi davranışlarının sonuçlarını "İçimdeki Şeytan yüzünden" diyerek yansıttığı görülmektedir. Ayrıca Macide'nin yaşadığı gerilimleri bedeninde farklı sonuçlarla hissetmesi somatizasyon yaşadığını göstermektedir.

Kitaba ilişkin izlenimlerim

İçimizdeki Şeytan romanıyla ilgili bugüne kadar birçok yerde farklı alıntılar karşıma çıkmıştır. Bunlardan biri de "Hayır, unuttum diyemem, fakat üzerimde bir tesiri kalmamış." cümlesidir. Bir solukta okunan, karakterlerin içsel sıkıntılarını birebir yansıtan ve en önemlisi okuyucuda duygu ve tesir bırakan bir eser olduğunu düşünüyorum. Keyifli okumalar diliyorum.

GİZEM ATAŞ
Psikolog

KADINLAR ÜLKESİ

Yazar Adı: Charlotte Perkins Gilman
Yayınevi: İthaki Yayınları
Basım Yeri ve Tarihi: İstanbul, 2018
Sayfa Sayısı: 209

1860-1935 yılları arasında yaşamış olan Gilman, sosyolog ve yazar olmasının yanı sıra döneminin önde gelen kadın hakları savunucularındandır. Kadınlar Ülkesi, Feminist bilim kurgunun da gelişmesi ile birlikte yeniden keşfedilmiş ve ilk kez 1979 yılında kitap olarak yayımlanmıştır. Kitap "kız kardeşlik" olgusu ve bilim kurgunun harmanlanması ile ortaya çıkan bir ütopyayı, ataerkilliği eleştirerek anlatmaktadır.

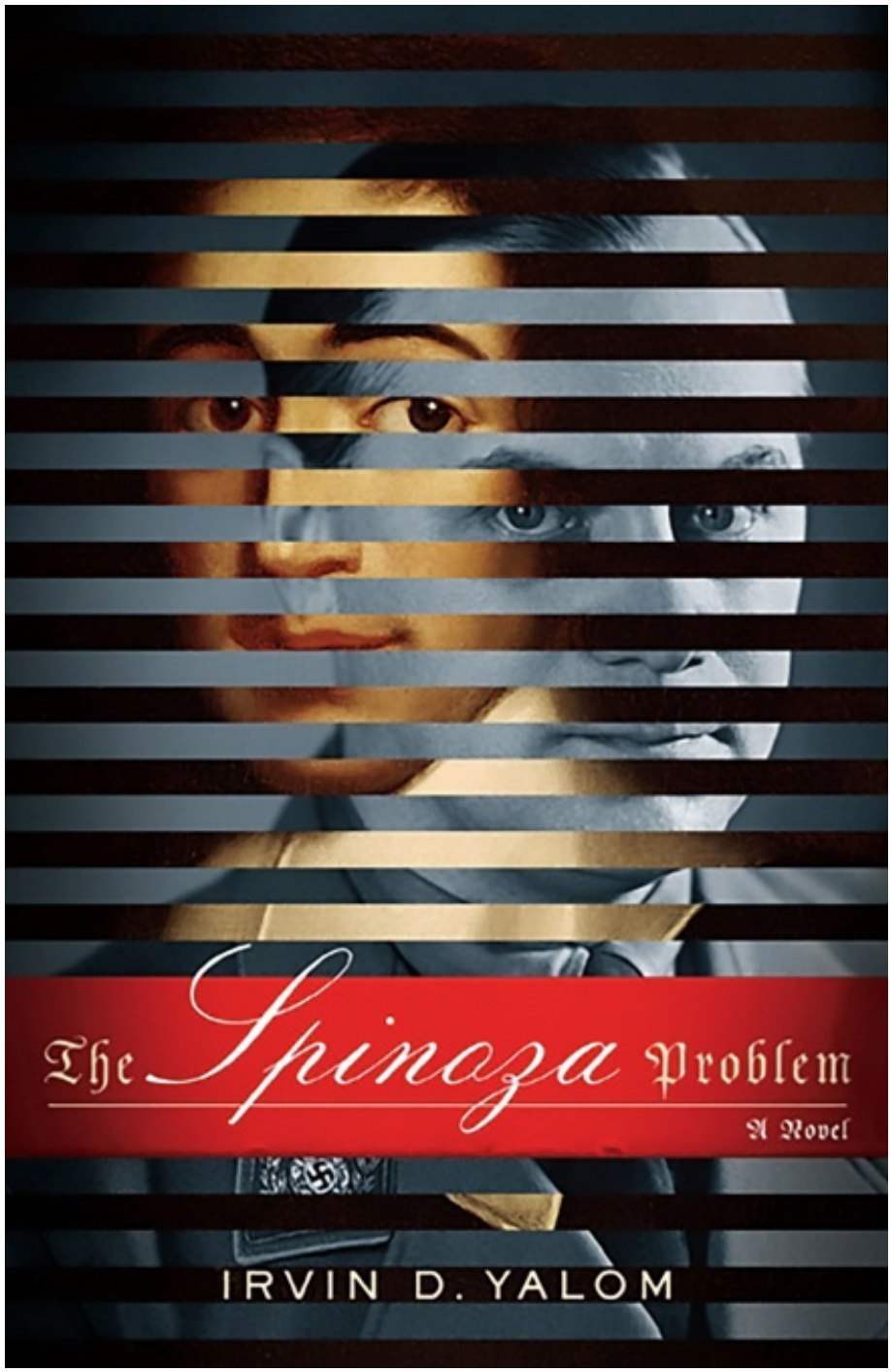
I.Dünya Savaşı öncesinde sosyokültürel açıdan yüksek tabakada yer alan üç erkek, keşif amaçlı gittikleri ücra bir yerde tamamen kadınlardan oluşan bir toplulukla karşılaşmaktadır. Kadınlardan oluşan bir topluluğun şehvet uyandırıcı ve ilkel bir toplumsal yapısının olabileceği önyargısıyla gittikleri bu yerde, gerçeklerin farklı olduğunu görmüşlerdir. Tutsak alınan bu üç genç adam, ülkenin yaklaşık 2000 yıl önce karma bir yapısı olduğu ancak savaşlar sonucunda tükenen erkek soyu ile birlikte "yeni kadınlar" denilen kadınlar sayesinde, tek eşeyli üreme ile nüfusun korunduğu gerçeği ile karşı karşıya kalmışlardır. Ayrıca Kadınlar Ülkesi yönetim biçimi, inanç sistemleri, sosyal, psikolojik ve kültürel yapı bakımından diğer ülkelerden ayrışmaktadır. Temel olarak kolektif sorumluluk ilkesi bilinci ile hareket edilen bu ülkede kadınlar, travma oluşturabilecek tüm olumsuz etkenleri yapay seçilim ve eğitim yoluyla ortadan kaldırmışlardır. "Doğan tüm çocuklar bizim çocuğumuzdur." ilkesi sayesinde -anne olsun ya da olmasın- bebeklerin biyolojik, psikolojik iyi oluşunu gerçekleştirmek amaçlanmaktadır ve bu amaçla, doğan tüm çocuklara özerklik sağlanmaktadır. Bu özerklik duygusu sayesinde özgüvenli, sorumluluk sahibi, geleceğine yön verebilen yeni nesiller oluşmakta ve bu durum toplumu ileri refah seviyesine taşımaktadır. Ayrıca her kadının "anne" olabilme yetisine sahipken; nüfusun korunması ve her açıdan sağlıklı nesillerin oluşması amacıyla kendi tercihi ile doğurmayı reddetmesi; kadın bedeninin doğurganlığa hapsedilişine bir eleştiri niteliğindedir.

Kadınlar Ülkesi geçmişten günümüze neredeyse dünyanın her yerinde kadınlık ve erkeklik kavramlarına atfedilen rollere ve sınırlarına geniş bir perspektiften bakmaktadır. Bu yönüyle henüz yazıldığı dönemlerde çok popüler olmayan Feminist psikoloji kuramına dayandığı söylenebilir. Freud başta olmak üzere, psikoloji biliminin erkek egemenliğini içselleştiren çalışmalar yapması ve psikoloji kuramlarının çoğunun erkek normları üzerinden temellenmesi sebepleri ile ortaya çıkan Feminist psikoloji, temelde toplumsal cinsiyet kavramı üzerinde durmaktadır. Feminist psikolojinin temel ilkelerinde de belirtildiği gibi toplumsal cinsiyet, cinsiyetten ötedir ve Kadınlar Ülkesi'nde toplumsal cinsiyet rollerine yer yoktur. Çünkü kadınların oluşturduğu bu sistemde tarım, hayvancılık, inşaat gibi toplumsal cinsiyetin; erkek cinsiyeti ile özdeşleştirdiği tüm işleri kadınlar yapmaktadır.

Kitaba ilişkin izlenimlerim

Kitapta zengin ve yakışıklı Terry'nin, gerçek dünyada kadınların gözdesi olmasını sağlayan davranışlarının; Kadınlar Ülkesi'nde küstahlık olarak değerlendirilmesi ve kadınları korumayı, kibarlığı bir görev haline getiren Jeff'in kadınlar tarafından hoş karşılanmaması ilginç bulduğum bir ayrıntı oldu. Çünkü yazar, kadına cinsiyetinden ötürü değil kişi olmasından ötürü değer veren Sosyolog Vandyck karakterini yücelterek aslında toplumsal cinsiyetin bize dayandırdığı genellemelere karşı çıkmaktadır. Ayrıca üç erkeğin kadınlara dış dünyayı anlatırken, kendi toplumsal yapılarından utanmaları ve gerçekleri gizlemeleri oldukça nüktedan bir yanıt olmuş. Bu yönüyle kitabın, erkekler dünyasında kadın olmanın zorluklarına dair farkındalık yaratma konusunda yardımcı olabileceğini düşünüyorum.

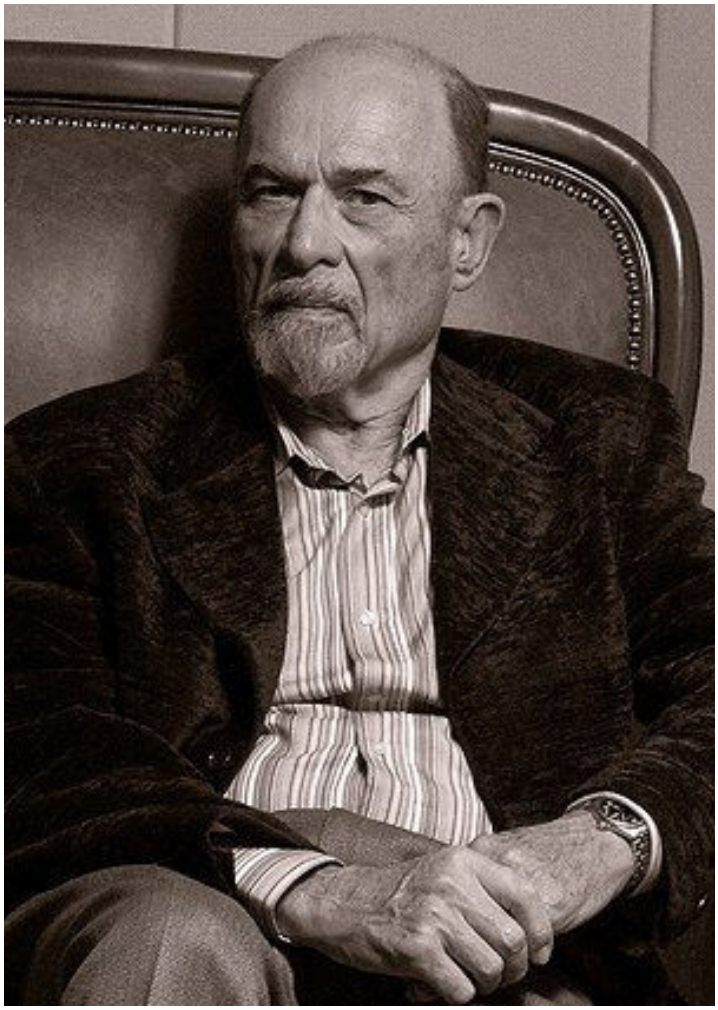

ELİF GÖK
Psikolojik Danışman

SPİNOZA PROBLEMİ

Yazarın Adı: Irvın D. Yalom
Yayınevi: Pegasus Yayınları
Basım Yeri ve Tarihi: İstanbul, 2019
Sayfa Sayısı: 434

Irvin Yalom, varoluşçu psikoloji alanında çağımızın önemli isimlerdendir. Yazar, kitaplarında psikanalitik birikimiyle hikâye anlatma yeteneğini ustaca bir araya getirmektedir. Spinoza Problemi, edebi yönüyle de takdir toplamış psikolojik bir romandır. Romanın önsözüne göre Spinoza'nın yirmi üç yaşında Yahudiler tarafından aforoz edilmiş ve hayatının geri kalanında da Hristiyanlar tarafından sansür edilmiş olması gerçeği Yalom'u uzun zamandır büyülemektedir. Spinoza Müzesi'ne yaptığı gezide karşısına çıkan gizemler bu kitabı yazmasında ona cesaret vermiştir. Romanı takdir edenlerin arasında pozitif psikolojiyi destekleyen Martin E. P. Seligman da bulunmaktadır.

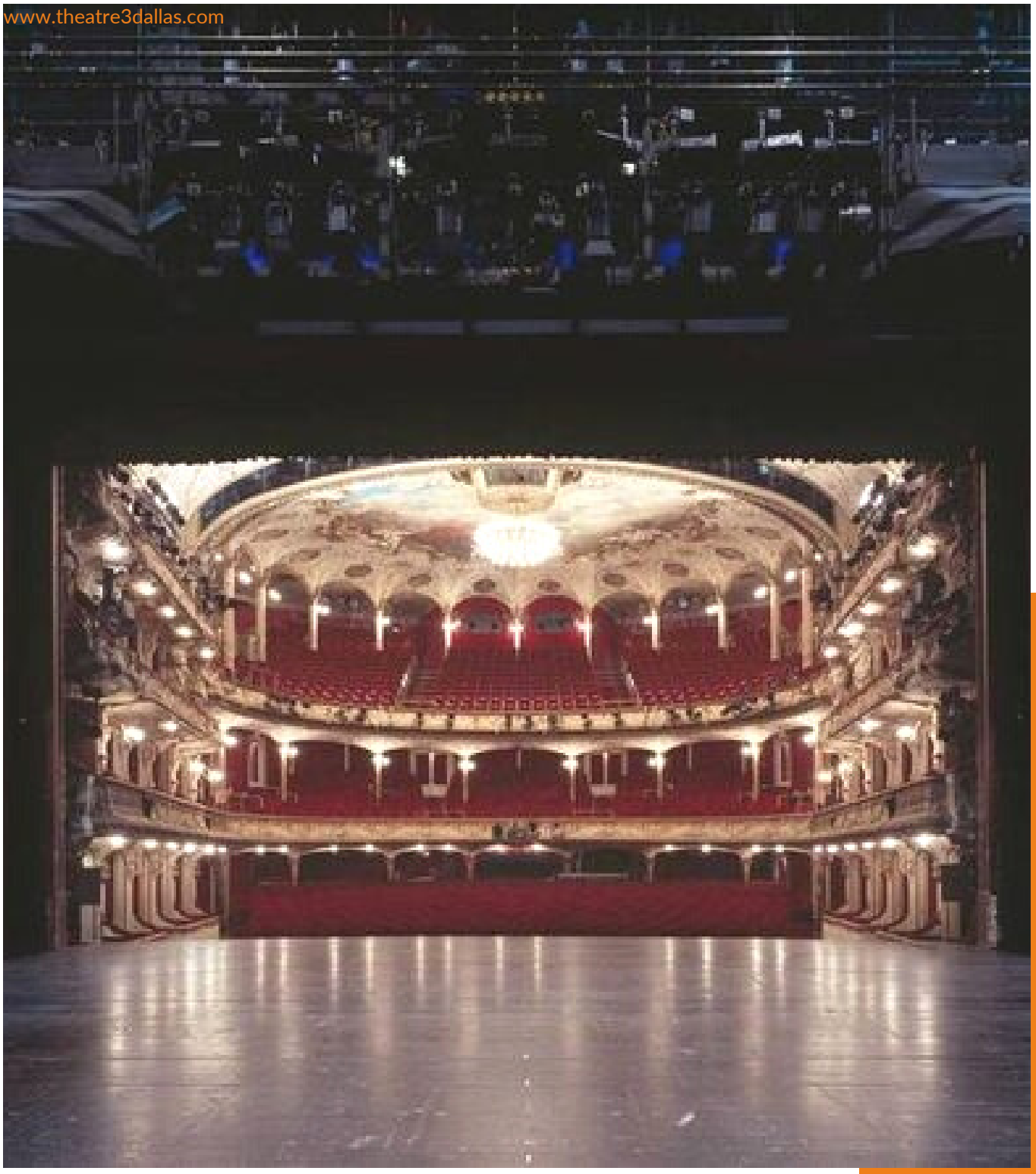
Serüven, lise öğretmenlerinin Rosenberg isimli bir gence zorunlu bir mezuniyet tasarlamalarıyla başlamaktadır. Rosenberg, bitirme tezi olarak Goethe'nin kitaplarından iki bölüm okuyacak ve bu bölümlerde Spinoza'yla ilgili olan kısımları kopya edecek, yirmili yaşlarına gelmeden de Spinoza'nın Ethica kitabını okumaya söz verecektir. Rosenberg'in başına gelenlerin ardında Chamberlain adında radikal bir Alman yatmaktadır. Mezuniyetinin ardından hayran olduğu Chamberlain'in etkisiyle askere yazılmak istediğinde saf kan Alman olmaması nedeniyle kabul edilmeyecektir. Aile dostu Friederich Pfister'le görüşmeleri kimliğini inşa etmeye çalıştığı gençlik yıllarından itibaren devam etmektedir. Pfister, Rosenberg'in dikkatini Johari penceresine, diğerlerinin farkında olduğu ama kendisinin farkında olmadığı yönlerine çekerek işe başlar. Çünkü Rosenberg, radikalliğinden ve bu yönünü besleyen süreçlerden habersiz görünmektedir. Daha sonraki yıllarda bu ikilinin görüşmeleri terapötik ağırlıklı devam eder. Görüşmeler; psikanalitik aile terapileri, benliğin ebeveynlerden farklılaşması, bir gücün altına sığınma ve onay alma ihtiyacı gibi terapötik kavramlardan yoğun izler taşımaktadır. Rosenberg, süreç içerisinde Spinoza'nın kitaplarını okuyarak giderek onun mantığına daha fazla hayran kalmaktadır. Öte yandan Spinoza'nın Yahudi kanından gelmesi kafa karıştırıcıdır. Gazetecilik kariyerine başladıktan sonra Adolf Hitler'le tanışması bu adamın hayatında bir dönüm noktası oluşturmaktadır. Hitler'de kendi ideallerini görmektedir. Sonuç olarak Pfister; Rosenberg ile kurduğu terapötik ilişkide başarılı olamayacaktır. Rosenberg'in kendilik değeri, Hitler'in yakınlığına bağlı olarak yalpalanıp duracaktır. Bu ilişki, narsisistik kişilik bozukluğu olan iki adamın savaşmasını andırmaktadır. Yazar, eş zamanlı olarak filozof Bento Spinoza'nın hayatına; iş, aile ve arkadaş ortamına, ışık tutmayı denemektedir. Felsefe, insanın özü hakkında düşünen bir bilim dalıdır. Platon, erdemler üzerinden; Epikür ise adalet sorunu üzerinden bu öz hakkında düşünmektedir. Spinoza'nın etkilendiği filozof, Epikür; acıyı en aza indirerek yaşamdan alınan hazzı en yukarıya çıkarabileceğimize inanmaktadır. Ayrıca bu filozof insanın özünün iyi olduğuna inanmaktadır. Spinoza'ya göre ise insanlar ne iyi ne de kötüdürler. Spinoza, bir olayı meydana gelen unsurların mantık yoluyla bilinebileceğini ve dolayısıyla batıl inançlara ve safsatalara inanılmaması gerektiğini düşünmektedir. Bu düşüncelerinden dolayı Spinoza, Jacob ve Franco adında iki genç tarafından tuzağa düşürülerek aforoz edilmiştir. İnsanlar kime ne kadar güveneceklerini sezgisel olarak belirlemektedirler. Sezgilerle duygular çok kolay karıştırılmaktadır. Oysa duygulara bir isim verilebilir; bir sezgiyi tanımak, parçalarına ayırmak ise mümkün değildir. O kendine özgü dinamiğiyle hareket etmektedir. Bu bağlamda sezgileri, bilinç dışıyla ilişkilendirmek mümkündür. Pozitif psikoloji kavramlarıyla; geçmişi anlamlandırmak, geleceğe umutla bakmayı sağlamaktadır. Umut, güvende hissetmektir ve eyleme geçtiğin bir plan olduğunu gösterir. Belirsizlik insanı, engellenmelere açık hissettiği zamanlarda yorar. Sezgiler tüm bu süreci yönetmektedir. Spinoza'nın aforoz edildikten sonraki yılları bu kavramlar üzerinden ilerlemektedir. Hayat akışımızda beklediğimiz karşılaşmaları engelleyen unsurları içimizde aramak, kendimize atfetmek gerekir. Spinoza,

Franco ile yakın arkadaş olacak ve aforoz edilmeden önce affı için hahamın ona teklif ettiği konuma getirilen Franco'nun bu seçimini anlamakta zorlanacaktır.
Franco'ya göre ise Talmud'da sadece batıl inanç hikayeleri yoktur, aynı zamanda ahlaki hikayeler de bulunmaktadır. Şöyle bir düşünüldüğünde eş zamanlanma iki ayrı düzeyde benzer anlamların karşılaşmasıdır. Romanın yazılışındaki eş zamanlanmada da Rosenberg ile Pfister ve Franco ile Spinoza ikilileri arasında bir paralellik görülmektedir. Yazar, iki ayrı yüzyıldan insanların yaşamlarını dine veya ırka dayalı ötekileştirme ve hoşgörüsüzlük üzerinden birleştirmiştir. Romanın sonunda Rosenberg, Spinoza'nın kitaplarını Hitler'in onayıyla kurduğu kütüphaneye dahil ederek aforoz edilmiş bir Yahudi olan Spinoza'nın adını yaşatmaktadır. Bu kitaplar, Yalom'un romanı yazmada ilham aldığı Spinoza Müzesi'nde bulunmaktadır.

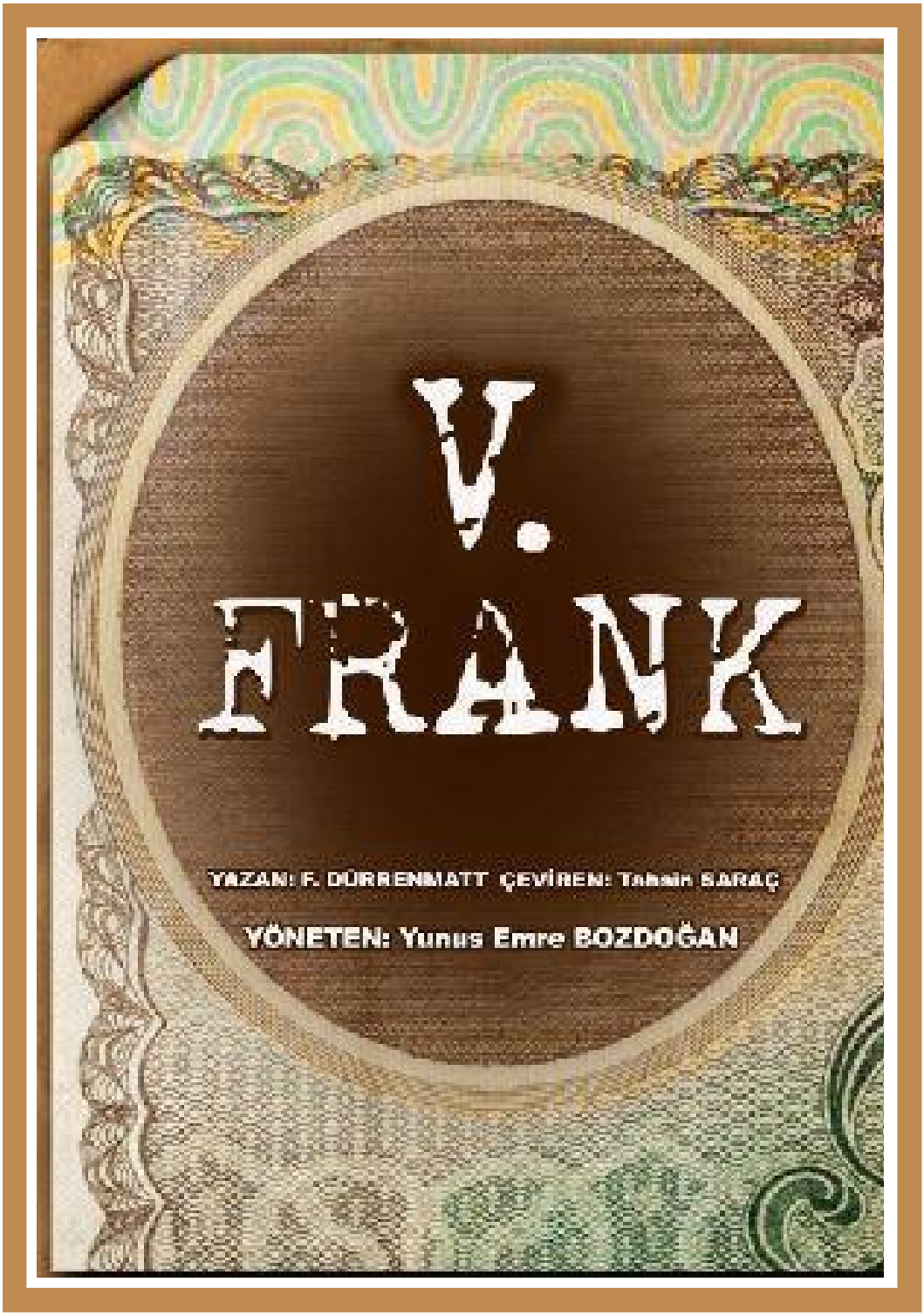
Kitaba ilişkin izlenimlerim

Bir olayın gerçekleşmesinde etkili olan faktörlerin tam teşekküllü bir listesini veremiyorsak determinizmden bahsedilebilir mi? O nedenle her zaman sezgilerin gücüne inanan biri olmuşumdur. Yunancada, Oxys zeki; moros aptal anlamına gelir. İnsanların büyük kısmı oxysimoron'dur. Zeki olduklarını bilmezler, çünkü sosyal beğenirlik hatasına kapılırlar. Ya da şöhret, hırs ve para tuzaklarına. Bu tuzaklar kimin gözünü döndürmez ki?

TİYATRO İNCELEMELERİ

PSİKOLEKTİF+

AYŞE DOĞAN
Psikolojik Danışman

5. FRANK

Yazan: F. Dürrenmatt
Çeviren: Tahsin Saraç
Yöneten: Yunus Emre Bozdoğan
Oyuncular: Ercüment Yılmaz, Özlem Boyacı, Sinan Demirer
Oyunun süresi – Perde sayısı: 120 dakika/ 2 perde
Yer: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları
Sezon: 2021/ 2022

Oyun, para ve güç tutkusunun, en temel insani duyguları nasıl yok ettiğini, trajikomik bir üslupla anlatmaktadır. Oyunda tema sıklıkla mizaha başvurularak işlenmiştir. Oyundaki karakterlerin atalarından kalan bankayı iflasın eşiğinden kurtarmak için çevirdikleri türlü dolapları, işledikleri suçları ve bunların arkasında silik bir hale gelen insani yönlerini işlemesiyle düşündürücü bir oyun.

"Yazı spoiler içermektedir."

5. Frank, eşi Ottilie ve arkadaşlarıyla birlikte atalarından kalma bankanın batmaktan kurtarılması sürecinde yaşadıklarını anlatan oyunda dikkat çeken unsurların başında mizaha sıkça başvurulmuş olması gelmektedir. Mizahın ruh sağlığı üzerinde oldukça önemli bir etkisinin olduğu bilinmektedir. Sorunlarla baş etme yollarından biri de mizaha başvurmaktır. Ancak mizahın gülme ve eğlencenin de ötesinde sosyal ilişki ve etkileşimlere ilişkin kültürel ögeleri taşıdığı da unutulmamalıdır. Oyunda, yapılan usulsüzlüklerin, hilelerin ve çevrilen dolapların mizah vasıtasıyla dile getirildiği ve bu sayede eleştirildiği göze çarpmaktadır.

Oyun süresince işlenen temaların başında, ana karakterin yaşadığı yetersizlik duygusu gelmektedir. Oyun içinde ana karakterin yaşadığı yetersizlik duygusunu gösteren kesitlerden bazıları şu şekilde sıralanabilir: Oyunun başlangıcında, batmakta olan Frank Bankasını kurtarmak için ekipçe yaptıkları planın başında banka sahibi olan 5. Frank'ın öldüğünün duyurulması ve bu sayede devlet desteği alınması seçeneği görüşülmektedir. O sırada Frank ve eşi arasında geçen şu cümleler dikkat çekmektedir.

''5. Frank: buna karşılık ben de hep papaz kılığında gezeceğim! Özel Frank Bankası hiç böyle bir duruma düşmemişti. Ne acı ki bu benim yönetimim sırasında meydana geliyor. Böylece benim beş para etmez biri olduğum ortaya çıkıyor. Ah şu kafa! Ben neden atalarım gibi güçlü ve sağlıklı bir iş adamı olamıyorum''

Frank'ın ellili yaşların ortalarında olduğu belirtilmektedir. Bu bilgiden yola çıkarak Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri kuramına göre Frank'ın, üretkenliğe karşı durağanlık döneminde olduğu düşünülmektedir. Üretkenliğe karşı durağanlık dönemi yaklaşık 30-60 yaş aralığına denk gelmektedir. Bu dönemde bireyler orta yetişkinlik yıllarını yaşamaktadır. Bu dönemde bireyler üretken ve verimlidirler. Genellikle bu dönemde bireyler çocuklarını yetiştirmiş, işlerinde bir düzen geliştirmiş olmaktadır.Frank açısından bakıldığında; çocuklarını herkesten saklamış, onlarla olumlu duygusal bağlar kuramamış, bunun yanında iş yerinde ise atalarından kalma bankanın iflası kapıya dayanmış, ortaklar arasında kendisi de dahil olmak üzere türlü yolsuzluklar yapılmaktadır. Tüm bu olanlar Frank'ın üretkenlik döneminde yaşadığı durgunluk ve bunun ardından gelen yetersizlik duygusunu gözler önüne sermektedir. Zira kendisini ataları ile kıyaslamakta ve onlar kadar iyi olamadığı için suçlamaktadır.

Oyunun sonlarına doğru bankaya bir tehdit mektubu gelir. Bu mektuba göre istenilen miktarda para verilmezse yapılan tüm usulsüzlüklerin duyurulacağı bildirilmektedir. O gün herkes gizlice yaptırdığı anahtarlarla bankaya girip kendini kurtaracak kadar para alıp kaçma planları yapar. Ancak herkesin aynı anda bankada olması ve birbirlerini görmeleri planlarını bozar. Daha sonra elinde silahla Frank'ın herkesten gizlediği oğlu gelir. Büyük bir hayal kırıklığı yaşayan Frank:

-" Evet, ben yetersiz oldum ancak sen tam da çağımızın istediği gibi bir sahtekâr olacaksın, alabildiğince sert, acımasız, haysiyetli bir sahtekâr. Bu özelliklerinle tıpkı atalarımız gibi yeniden güçlenecek bankamız" sözleriyle yetersizliğini dile getirmektedir.

Oyun sürecinde ön planda olan Frank, yakın arkadaşı Böckmann'ın ölüm yatağında papazı beklediği ve günah çıkarmak istediği bir sırada yanına gider.Böckmann, ölüm döşeğinde yana yakıla papazı beklemekte bir yandan da pişman olduğunu sayıklamaktadır. Frank ile yakın arkadaş olan ve bankanın her çevirdiği dolapta payı olan Böckmann'ın hissettiği suçluluk duygusu temel duygulardan biri değildir. Temel duygular yaşamın ilk yıllarında refleks olarak ortaya çıkarken, utanç ve suçluluk gibi ikincil duygular daha üst düzey bilişsel yapılar gerektirmekte ve yaşamın daha sonraki dönemlerinde ortaya çıkmaktadır. İçinde bulunulan normlara uygun olmayan bir davranış sonucunda hissedilen suçluluk duygusunun, bireyin benlik bilincine sahip olduğu ve yaşanan durumla ilgili aktif bir değerlendirme yaptıktan sonra bu durumun benliğiyle bağdaşmadığını

ayırt edebildiği sonucuna varılabilmektedir. Suçluluk duygusu yapılan araştırmalarda yapıcı bir sonuç meydana getirme potansiyeli olan bir duygu olarak tanımlanmaktadır (Söylemez, 2017).Suçluluk, yanlış durumla ilgili sorumluluk hissi oluşturmakta ve bu durumun düzeltilmesine yönelik arzu yaratmaktadır. Bundandır ki Böckmann ölüm döşeğinde günah çıkarmak için papazı beklemekte ve af dilemeyi, yaptıklarını itiraf etmeyi arzu etmektedir. Suçluluk duygusunun belirgin olduğu bir diğer sahne ise oyunun sonunda Ottilie' nin devlet başkanına, yaptıkları usulsüzlükleri anlatıp cezalandırılmak istediği yerdir. Bu isteği, Ottilie'nin ''Beni bağışlamayın efendim, ben cezamı çekmek ve ruhumu kurtarmak istiyorum'' sözlerinden anlamak mümkündür. Burada da suçluluk hissi ile baş etmek için gösterilen çaba göze çarpmaktadır.

Daha önceki kısımlarda, iflas bayrağını çeken bankaya isimsiz tehdit mektubu geldiğinden söz edilmişti. Bu mektubu oyun sonunda Frank'ın oğlunun gönderdiği öğrenilir.Hayal kırıklığı yaşayan Frank 'ı üzen bir diğer gelişme ise oğlunun onu hapsedecek olmasıdır. Babasını hapseden oğul, ekibin elindeki gizli anahtarları toplatır. Yalnızca Egli'de verilmemiş bir anahtar vardır. Perde kapanmadan Egli:

- " Bir çevirsem baba Frank'ı kurtarırım ama ben kendimi güçsüzlüğe değil güce adadım, haydi geçmiş ola" sözleri gerçeklik terapisinin temel kavramlarıyla örtüşmektedir. Bu kurama göre bireyin beş temel ihtiyacı bulunmaktadır. Bu temel ihtiyaçlardan biri de güç ihtiyacıdır. Egli'nin güç ihtiyacı, onun Frank'ı kurtarıp kurtarmama davranışını şekillendirmiştir. Dolayısıyla karakterlerin olaylara verdikleri tepkilerde, kendilerinin temel ihtiyaçlarının belirleyici olduğunu söylemek mümkündür.

Oyuna ilişkin izlenimlerim

Oyunun müzikal şeklinde olması hareketliliği sağlamakta ve eğlenceli bir hava katmaktadır. Bunun yanında mizaha başvurulmuş olması olaylara güldürürken aynı zamanda düşündüren bir yön vermiştir. İzlemek isteyenlere şimdiden iyi seyirler dilerim.

MÜCAHİT AKKAYA
Psikolojik Danışman/ Doktorant

KÜRK MANTOLU MADONNA

Yazan: Sabahattin Ali
Oyunlaştıran: Nilbanu Engindeniz
Yöneten: Uğur Çınar
Oyuncular: Mustafa Murat Latifoğlu, Eylül Aldanmaz, Semih Algül
Oyunun süresi – Perde sayısı: 70 dakika. - (Perde yoktur.)
Yer: Diyarbakır DT
Sezon: 2021/ 2022

"Hayatı boyunca içine kapanık, Sessiz bir adam olan Raif sevmediği bir kadınla evlenmiş ailesinin istediği gibi biri olarak yaşamıştır. Gerçekten yaşadığını hissettiği sadece bir anısı olmuş ve bunu bir deftere yazmıştır. Raif'in arkadaşı olan Sabahattin Raif'i ikna ederek defteri okumaya başlar. Babasının isteği üzerine gittiği Berlin'de sabunculuğu öğrenmek yerine, sanata meylinden ötürü, Resim galerilerini gezmiş bir tabloya hayran kalmış ve tabloyu yapan Ressam Maria Puder ile bir arkadaşlığı başlamış bu arkadaşlık daha sonra Raif'in bütün hayatını etkileyen bir aşk'a dönüşmüştür."

"Yazı spoiler içermektedir."

Sabahattin Ali'nin aynı adlı kitabından tiyatro sahnesine uyarlanan Kürk Mantolu Madonna, kitabın aksine birtakım yenilikleri barındırmakta; Psikolektif + dergisinin üç önemli bileşeni olan kitap, film ve tiyatro oyunundan izler taşımaktadır. Şöyle ki, kitapta anlatıcı rolünde yer alan kişi, tiyatro oyununda doğrudan Sabahattin adı ile anılmaktadır; Raif Efendi ile Maria Puder arasında geçen sahnelerin birçoğu ise video ile kaydedilmiş; film kesiti olarak perdeye yansıtılmıştır. İzleyici, bir yandan tiyatro izlerken bir yandan tiyatro oyunu içinde film sahnelerine tanıklık etmektedir. Böylelikle kitap, tiyatro oyunu şeklinde sahnelenirken bir yandan da tiyatro oyunu içinde filmi andıran kesitler seyirciye izletilmektedir. Oyunla ilgili bu detay paylaşıldıktan sonra, tiyatro oyunu incelemesinin psikolojik yönüne değinmekte fayda vardır.

Raif Efendi, kendi halinde, çeviriler yaparak hayatını idame ettirmeye çalışan, sessiz ve sakin bir yapıdadır. Raif Efendi'nin bu halleri, dışarıdan sıkıcı, sıradan ve bazen de hayatında olup bitenlere kayıtsız durmasının etkisiyle pasif olarak algılanmasına yol açmaktadır. Oysa Raif Efendi ile ilgili tüm bu yargıların aslında önyargıdan ibaret olduğunu gösteren detaylar, iş yerinden arkadaşının hasta yatağında olan Raif Efendi'ye yaptığı ziyaretlerden birinde ortaya çıkmaktadır. Raif Efendi, mesai arkadaşından işyerindeki eşyalarını getirmesini istemiş, arkadaşı Sabahattin'in getirdiği eşyalar arasındaki not defterini ise yakmasını istemiştir. Sabahattin, defteri getirmeden önce -izinsiz- defteri biraz okumuş, Raif Efendi'nin bilinmeyen yönlerini keşfetmeye başlamıştır. Sabahattin'in ısrarı ve çabası, Raif Efendi'nin "defteri okuduktan sonra onu yakacağına söz verirsen, yazılanları okuyabilirsin" şeklinde uzlaşmacı yaklaşmasını sağlamış ve oyun adeta yeniden başlamıştır.

Raif Efendi, karakterine bakıldığında Jung tarafından tanımlanan içe dönük kişilik özelliği gelmektedir. İçe dönük bireyler, insanlara ve nesnelere karşı güvensiz olan, harekete geçmek yerine düşünmeyi tercih eden, bir konu hakkında genellikle derin bir bilgi sahibi olup toplumla iç içe olmak yerine yalnızlığı daha çok benimseyen ve sosyal becerileri fazla gelişmemiş kişiler olarak ifade edilebilirler (Fordham, 2001; Akt., Derin, 2020). İlgisini çeken konularda derinlemesine bilgi paylaşabilen, karşı karşıya kaldığı olaylara sakin bir şekilde yaklaşabilen ve kendi halinde yaşamayı seven Raif Efendi, içe dönük kişilik özelliğine sahip görünmektedir. Raif Efendi'nin bu özellikleri, onun toplumsal cinsiyet rolleri açısından kadınsı görünmesine yol açmakta; nahif bir birey olarak algılanmak yerine genç bir kız gibi algılanmasına yol açmaktadır. Maria Puder tarafından ifade edilen, italik yazılı tanımlamalar, toplumsal cinsiyet rollerinin, eserin yazıldığı dönemde ne kadar benimsendiğini; erkeklerin güç ve baskınlıkla; kadınların ise ilgiye ve korunmaya muhtaç olmakla nitelendirildiğini gözler önüne sermektedir. Maria Puder karakteri ise özgürlüğüne önem veren, başkasının ne söylediğinden çok kendi istediğine odaklanan ve birine muhtaç olmamak için toplumun değer yargılarını hiçe saymaktan çekinmeyen cesur bir karakterdir. Raif Efendi ile aralarında geçen

diyaloglardan birinde senin diğer erkekler gibi olmadığını gördüğümde, yani kadınları avlanmaya muhtaç bir canlı, erkekleri ise bir avcı gibi görmediğini anladığımda, saf ve temiz yüreğini tanımaya başladığımı fark ettim. Sen diğerleri gibi değilsin, seni gerçekten seviyorum, demiştir. Günümüzde maço, alfa erkek olarak adlandırılan erkek özelliklerinden farklı bir şekilde içe dönük, kendi dünyasında yaşayan, sevginin saf halini bütün berraklığıyla yaşayan Raif Efendi, bir yandan toplumsal cinsiyet rollerinin belirlediği kalıpların dışında bir imaj çizmekte; öte yandan Maria Puder karakteri ise batı kültürüyle özdeşleşmiş özerklik, kendi istek ve beklentilerine duyarlı olma, kendi ayakları üzerinde durabilen kişi olarak görülebilir. Sabahattin Ali'nin aynı adlı eserinden tiyatro sahnesine uyarlanan Kürk Mantolu Madonna, bir yandan önyargılı, peşin hükümlü davranmanın söz konusu insan olduğunda şaşırtıcı, sürpriz sonuçlar doğurabileceğini gösterirken; öte yandan bireyi birey yapan şeyin sahip olduğu kişilik özellikleri olduğunu ve toplumsal cinsiyet rollerinin yaşamdaki ezberler olduğunu gözler önüne sermektedir.

Oyuna ilişkin izlenimlerim

Oyun, tek perde 70 dakika olduğu için olsa gerek; kitapta yer alan birçok detayı arka plana atmış, neredeyse bütün odağı Raif Efendi ile Maria Puder arasındaki aşka çevirmişti. Oyundaki film sahnesini andıran kesitler ve beyaz perde detayı dikkatimi çekse de oyunculuk performansını yeterli bulduğumu söyleyemem. Kitabı okumuş kişilerin, tiyatro oyunu incelemesi acaba nasıl olmuştur merakıyla sanat aktivitesi olarak oyunu izlemelerini ise tavsiye edebilirim.

pinterest.com

KAYNAKÇA

FİLM İNCELEMELERİ

6- Susuz Yaz- Mine Tekin

1. https://tr.pinterest.com/pin/824088431804969561/
2. https://www.3continents.com/en/film/susuz-yaz/
3. https://www.imdb.com/title/tt0062322/

9- Bergen- Tuğçe Erdem

1. https://www.beyazperde.com/filmler/film-281303/
2. https://www.yenicaggazetesi.com.tr/farah-zeynep-abdullah-siddeti-hic-bu-kadar-yakindan-gormemistim-519757h.htm
3. https://www.haberturk.com/farah-zeynep-abdullah-bergen-in-ortagi-mi-degil-mi-3407477

12- The Last Duel- Feyza Kılınç Tayfun

1. https://www.primevideo.com/detail/The-Last-Duel/0K3IGR1NIMDV5WCZVEDTPWAVFX/ref=atv_nb_lcl_tr_TR?ie=UTF8&language=tr_TR
2. https://www.gamereactor.eu/media/12/lastduel_3611253b.jpg
3. https://altyazi.net/wp-content/uploads/2021/10/the-last-duel.jpg

15- Dr. Strangelove- Ahmet Yaşar

1. https://www.imdb.com/title/tt0057012/mediaviewer/rm3960095232/?ref_=tt_ov_i
2. https://www.beyazperde.com/haberler/filmler/haberler-62507/?page=8
3. https://www.imdb.com/title/tt0057012/mediaviewer/rm963386624/

18- Fatherhood- Fatma Batık Şimşek

1. https://themommadiaries.com/netflixs-fatherhood-movie-review/?utm_source=pinterest&utm_medium=social&utm_campaign=grow-social-pro
2. https://www.movieinsider.com/photos/593234
3. https://forbes.com.br/wp_content/uploads/2021/06/AbreLife_Paternidade_180621_ReproducaoNetflix.jpg

21- The Worst Person in the World- Özlem Tekin

1. https://www.oslo-pictures.com/media/images/poster/xlarge/2updl8211tnq.jpg
2. https://dx35vtwkllhj9.cloudfront.net/neonrated/the-worst-person-in-the-world/images/gallery/image2.jpg
3. https://dx35vtwkllhj9.cloudfront.net/neonrated/the-worst-person-in-the-world/images/gallery/image1.jpg

KİTAP İNCELEMELERİ

25- İçimizdeki Şeytan- Seren Tuğçe Ay

1. https://tr.pinterest.com/pin/114841859238417705/?mt=login
2. https://www.everestyayinlari.com/yazar/sabahattin-ali/109338
3. https://indigodergisi.com/2019/08/vicdan-ic-ses-nedir/

28- Gizem Ataş- Kadınlar Ülkesi

1. http://www.ithaki.com.tr/wpcontent/uploads/2018/10/Kad%C4%B1nlar%C3%9Clkesi.jpg
2. https://pin.it/3iM2vS5
3. https://pin.it/ADbph4O

30- Spinoza Problemi- Elif Gök

1. https://www.basicbooks.com/wp-content/uploads/2017/06/9780465061853.jpg?fit=450%2C675
2. https://pin.it/2OenNoX
3. https://www.pivada.com/rembrandt-van-rijn-yusufun-ogullarini-kutsayan-yakup-1656

TİYATRO İNCELEMELERİ

34- 5. Frank- Ayşe Doğan

1. https://tiyatro.eskisehir.bel.tr/oyundetay.php?oyunumuz=139

37- Kürk Mantolu Madonna- Mücahit Akkaya

1. http://www.devtiyatro.gov.tr/DevletTiyatro/tr/oyundetay/2561?a=kurk-mantolu-madonna

amp.onedio.com

PSİKOLEKTİF+

SAYI 15 - HAZİRAN 2022